محمد عیاض اسحاقی

دولقن اچنده

بیش پەردەلك پیسسە

یازلدی ۱۹۲۰ پاریس.

تامپری ملتچیلەرینگ همتی برله نشر ایتلەدر

۱۹۳۷ بیرلین

«ملی یول» نشریاتی

«ملی یول» نشریاتی:

١) «ایدل-اورال» „Idel-Oural"

فرانسوزچا

بهاسی: 1,50 مارقا

---

٢) «ایدل-اورال» „Идель-Урал"

روسچا

بهاسی: 1,50 مارقا

---

٣) «ایدل-اورال» اهچه اشلەنوب یاطا.

---

٤) «دولقن اچنده» بو کتاب

بهاسی: 1,50 (بر مارقا ایللی فینیک)

محمد عیاض اسحاقی

دولقن اچنده

بیش پەردەلك پیسسه

یازلدی ۱۹۲۰ پاریس.

Ex libris
Из личной библиотеки
Ахметзянова М.И.

تامپری ملتچیلەرینگ همتی برله نشر ایتلەدر

۱۹۳۷ بیرلین

«ملی یول» نشریاتی

بالشیویك جهنمندەن قورتلوب چغوب، آوروپادا بر آز کیگ صولش آلغاچدا برنچی یازیلغان بو اثرم، ایلمزده مگلەرچە بولوب اوتکەن واقعەلەردەن آلنغان آور تأثراتلارنگ ییمشیدر. کوبدەن اوك باصلوب کیگ اوقوچیلارمزنی طانشدیرو، خصوصاً مهاجرتده اوسوب جیته طورغان یاش بوونمزنی، طوغان ایلندەگی قارداشلاری، طوغانلارینگ باشندان اوتکەن کوز آلدندا جانلاندیرو بیك کیرەك بولسادا، مع التأسف مادی قسنقیلق آرقاسندا بو وظیفەنی وقتندا اوتی آلماغان ایدك. فینلاندیەنگ تامیری ملتچیلەری، بزنگ بو ملی وظیفەمزنی اوتەرگە امکان بیرگەنگە، همەسینە دە زور رحمتلەرمنی اوقوب، اوقوچیلارغا «دولقن اچندە»نی تقدیم ایتەم. بو کتابنگ صاتلشندان کیلگەن آقچالارنی ایکنچی ادبی اثرلەرمنگ باصلوبناغنا تخصیص ایتەم.

وارشاو ١٩٣٧ یل.

عیاض اسحاقی.

اويناوچيلار :

راضيه— ياش طول خاتون.

بانو — آنگ قزى مكتب شاكردى... گيمنازيه‌ده اوقى.

خيرالله— اورطا سوداگر.

كريمه آبزتاى— كورشى قارچغى، آزراق ياوچى.

بكر — قريم تاتارى، بانونگ كيه‌وى.

شوكت— اسير تورك مالاى ۹ - ۱۰ ياشلك.

فريد بك— تورك ضابطى، شوكت‌نگ آتاسى.

فاتح — خيراللهنگ اوغلى ،اونلق مالاى.

شاكره— خيراللهنگ قزى، اون‌برلك قز.

ماهروى—كورشى خاتونى، يرغا ييوگه اوستا.

زينب— مكتب قزى، بانونگ قورداشى.

مريم — مكتب قزى، بانونگ ايده‌شى.

فاتحه
اسمأ } بانونگ ايده‌ش قزلارى.
خيريه

كامل
احمد } ضابطلار.

فاضل
خبير } يگتله‌ر.
واحد

گلثوم — خاتون دوقتور.

اسير— ماجار.

تيمر— بانونگ ييشكده‌گى بالاسى؛ حضرت، قاميسار هم قزل صالداتلار.

واقعه قازاندا صوغش وقتندا

برنچی پەردە

زورغنا آغاچ أوی. دیوار کاغدلەمەگەن. اورطا بایلارچا جهاز. اورطادا توگەرەك اوستەل. تەرەزە آرالارندا اوزون کوزگیلەر. قش کونی ئگگر-مگگر چاق. صحنەگە قارشی ایتوب اوستەل یانینا کریمه آبزتای اوطرغان. صول یاقدا ایشك یانندا غنا پوصوبراق راضیه اوطرغان. راضیه نك باشندا شەل، اوزی قاچبراق اوطرا. اوڭ یاقدا خیرالله. اول کییم صالمن صالماینچاغنا اوطرغان. پەردە کوتەرلگەندە اوط یاغلماغان.

کریمه— مونا شو لای ایندی، اوزگز سویلەشوب اویلاشب قارا گز.

خیرالله— شو لای ایندی، کریمه آبزتای ئەیتمشلی، اوزمزگه قالا، آبزتای اشنی بلمی توگل، آنگ ئەیتکەن سوزن طگلیمز ایندی.

راضیه— مینم جواب شول بر ایندی، التفاتگزگه بیك رحمت. مین قبول ایته آلمیم.

کریمه— اول سوزنی ایندی مین خیراللەغا ئەیتدم قزم، اول جواب آنگ کوگلینه طولوب بتمی، بلکه اویلاشقانسگ، کیگەشلەشکەنسگ، استخارهٔ ایتکەنسگ... بلکه...

خیرالله— یوق ایندی آبزتای اول جواب جواب توگل ایندی، مین آنی ایشتدم ایندی یاگی بر سوز ئەیت ایندی، یاگی بر سوز! موندا بیت یاشرن باطرن توگل. هر نەرسه کوز آلدگدا، ئیو کوز آلدگدا...

راضیه— بلەم، بلەم.

خیرالله— ئەلی مین بیت آزغنلقدان خاتون اوستینه خاتون أزلەمیم، اوزك بلەسگ تقدیر شو لای کورەسگ. کوتمەگەندە أولدیدە کیتدی، محفوظه أولەر دیب کم اویلی ایدی... أولگەن آرتندان أولب بولمی، مونا آبزتای رحیم ایتب سین قبول ایت ایندی.

راضیه— مینی بیك آور حالگه قویاسز خیرالله آبزی.

کریمه— موندا نی آوری بار، دنیادا أولمهکده بار قالماقدا بار. بو بر طول ایر... سین بر طول خاتون... ماشینا بلهن یاصاساك بولای پار کیلمهس.

خیرالله— آندان صوك بالالار اوستینه دیسهك، بالالارنی اوزك بلهسنگ آبزتای، اوزلهری تازا، اوزلهری تربیهلی، اوزلهری یاغملی، الله قوشسا سینی اوز آنالاری کبك کوررلهر.

راضیه— بلهم خیرالله آبزی بارسندا بلهم، اوزگه قارشیدا بالالاریگا قارشیدا ئهیتور سوزم یوق، لکن شولای ایندی مین اوزمه، اوزمنی شول بردهنبر بالامنی تربیهگه باغشلیم دیب سوز بیرگهن ایندی.

کریمه— اول بیت سینی بالاگدان آیریلرغا صورامی قزم.

خیرالله— یوق الله تلهسه، الله تلهسه مینم اوستیمه توشکهنن طوغان آتاسندان کیم قیلمام. سیگا قارشی بو بالانی نیك بولای ایتهسنگ دیب کونچیلگم هیچ بولماس. بلهسنگ مین ده بالالار آتاسی، میگادا جیگل توگل؛ اول، اون بیش یل برگه عمر ایتکهن بالالار آناسندان آیریلو بیك اوگای توگل... آنی سویلیلهرگنه... الله کورسهتمهسن... ایندی نیشلیسنگ، جیرلهگهنگه بیت اوچ آی بولدی... بالالارغا دا کوز قولاق کیرهك بیت. اوزم ده الحمدلله یاش بولماسام دا ئهلی اوز حالم اوزمده.

کریمه— بیك هیبت بولور قزم، اویا قورغان قوش کبك کوگلنگ طنچلاب کیتهر قزم.

راضیه— ئهیترك بارمی؟ بارسیدا درست، بیك شولای، لکن شول قزمنی اویلادم ایسه طاغی یوق دیگهن جوأب آوزغا کیلهده طورا.

خیرالله— شول قزم قزم دیسنگ آبزتای، قزیگا نی بولادردی؟ اول بیت قورچاق اویوندا اوزگهرتمی... آگارغادا بیت مین طاغی یات کشی توگل. الحمدلله اوچ یل بر قاپقانی آچوب یابوب یوریمز، عادتم

يولام همەسی يیت کوز آلدیگزدا... محفوظه بله برگنه تەمسز ایتکەتنی ایشتدیگزمو؟ بر بر آزوب طوزوب قایتقانمنی کوردیگزمو؟ بار بوزوقلغم بولسا ایندی شول اوزمزنك تیاتردان قالمیم، آندا يیت حاضر ایل کون یوری...

راضیه— یوق ایندی، خیرالله آبزی، بولمی ایندی، کوگلگزگه آور آلماگز بولمی!... کشی صایلاودان توگل، کیەوگه چقمام دیگەن وعدم بار ایدی...

کریمه— کمگه قزم وعدڭ بار؟ مین آلای عالم کشی توگل، لکن کتابدا آلای حلال نکاحدان طوتوب قالا طورغان وعدنی بلمیم... مین بلمیم... بلەم قزم بالاگنی بیك یاراتاسگ آنگ دا حقی بار. اوزگنگ ده حقگ بار يیت... بالاکوگلی اوچون اوزگنی اوزڭ کوچلەرگه یاریمو ایکەن؟ دنیا بو، کوتنگ یاخشیسی بار یامانی بار، بر بر آورلقغا کیلگەندە کمگه اوز ایتوب تل آچارسگ؟ بلەسگ نیندی کونلەر... دنیا يیت قانغا باتقان!...

خیرالله— مونا شولای شول، مین ده شونی ئەیتمەکچی ایدم، ئەلی سینگ بالاڭ بولسا مینمده بالالارم بار، سیگا آورلق کیلسه مین بار، میگا آورلق کیلسه سین بار دیگەن کبك...

راضیه— بار دا درست، لکن... بولمی. رحمت ایکیگزگه ده. بولمی ایندی، عیبلەشدەن بولماسن خیرالله آبزی، ئلگەریگی کبك دوست کورشیلەرگنه بولوب قالیق ایندی...

خیرالله— (آیاق اوره طوروب) اوندەمەك بار کوتەرمەك یوق.
(اوزی طوقتاب طورا)

کریمه— شولای، شولای. ئلله قزم برەر استخاره قیلوب قاریـ سگمو؟ خیرالله يیت اوز کشی، اول کوتەر...

خیرالله— آندی بر یلی سوزی بولساکوتەم، کوتەم. قارداش قبیلەـ سینه کیگەشلەشەمی، طوغان ایلینه باروب آتا آناسینا زیارت ایتوب

کیله‌می، کوته‌م اوچ آی کوتدك ایندی طاغی کوته‌م...

راضیه— یوق ایندی کوتمه ایندی، خیرالله آبزی بوگون بو سوزنگ آخری بولسون ایندی رنجمه. (کوزنده‌ن یه‌ش سورته)

خیرالله— (کیته‌باشلاب) یاری خوشگز (ایشك توبینه جیتکه‌چ طاغی بورلوب) ئه‌لی دیم آبزتای، آندی موندی سوز فلان ایشتلوب دولتیمه قزیغا دیب اویلامیسکمو؟ کوگلمه ده کرب چقغانی یوق. الله تله‌سه، الله تله‌سه بوکونگی کونده مین سینده‌ن اوچ مرتبه بای. فاتیردا طوروبما قاراما، برتیین بورچم یوق بوتون کیبتم اوزمنکی، آلای بولای کوگلگ شیکله‌نه ایکه‌ن، مونا طوت‌دا ناتاریوس بله‌ن بوتون مالگنی قزیگا یازدر، یعنی مثلاً ایرته‌گه اوزم ملاسی کیره‌کسه ملاسن، ناتاریوسی کیره‌کسه ناتاریوسن کیتریم ده یازدریم...

راضیه— (باشین سلکوب) ئه‌یتکه‌نمچه خیرالله آبزی! عیب ایتمه!..

خیرالله— خوشگز، خوش کریمه آبزتای (چغوب کیته) (کریمه ده آیاقغا قالقا ایکیسی‌ده آیاق اوستنده)

کریمه— میگا دا قایتارغا وقت! خیرلی بولسون قزم، بیك زور آدیم آطلادك آی های کوچگ جیتارمی ایکه‌ن؟ دنیا اوتکه‌رو بیك آور بیت قزم... کوگل توشو دیگه‌ن اش‌ده بار. نفس تله‌و دیگه‌ن نه‌رسه‌ده بار، اچ پوشو دیگه‌ن اوگایسزلق دا بار... بلمیم قزم بلمیم... بو اوزون کوتنگ روزه‌سی بیك نه‌رسه ایندی... صوصارسگ‌دا آچغارسگ‌دا... یاری آخشامینا باروب جیته آلساڭ... آندان قزم اوزك تازا، اوزك یاش... ئه‌لی جیگرنده‌گی بر خاتون... شولای ایتوب دنیانگ لذتنده‌ن اللّه‌نگ حلال ایتکه‌ن نعمتنده‌ن اوزگنی اوزك محروم ایتوده‌ن نی فائده طوار ایکه‌ن؟

راضیه— بالام بار کریمه آبزتای، بالام، شونی تربیه‌له‌ب شونی اوسدریم شونگ کوگلن قرمیم، شونی کشی یاصیم دیم. آندان صوك نصیب بولسا یورتقا کرترمن... برگه برگه کیچنورمز دیم.

کریمه— بیك اوزوندان اویلیسگ ایکه‌ن قزم!... لکن شول قرباتنگ قدرن بالاڭ بله‌چه کمو؟ آنگ اوز طورمشی بر چه‌چه‌ك آطسا، اوز یازمشی آلدینا کیلوب باصسا، اول سینی اویلاب طوراچاقمی؟ مین آگلاب بتره آلمیم. درست بالانگ کوگلی قالمی بولمی... لکن خیراللّه‌نقی‌دا درست بیت... ایکیگزنکی‌ده درست. شونسی عجب، ایکی درسته‌ن بر یاگلش طوا، الله اوزی طوغری یول کورسه‌تسون! خوش قزم. (چغوب کیته)

راضیه— (یالغز اوسته‌لگه طایانادا یغلی) اوچ یل بر بویدان تش قصوب یوقسللقغا اویره‌نویم طاغی جیمرلدی، جراحتم طاغی آچلدی... طاغی کوگلم تورلیله‌ندی...آی نفس...آی نفس!... بلکه آنك بالالاری مینم بالالارم بولوب یاگادان اویا یاصاب ئلگه‌ریگی طورمشمدان‌دا طولی طورور ایدم، بلکه آنگ بالالارینا آنا بولوب قزیمادا آتا طابوب طورمشمنی معناله‌ندرگه‌ن بولور ایدم. بایرامن‌ده بایرامچه چوپرداشوب حسرتنده قایغولیچا یغلاشوب گورله‌ب عمر ایته‌ر ایدم... ئلله اش اوتمه‌س بورون قبول ایتیممو؟... (ایده‌ن بویلاب یوری) ئلله؟... ئلله... بلمیم... بلمیم!... ای ربم! نیك سین مینی بولای آور طبیعتلی یاراتدڭ؟ نیك مین باشقالار کبی قایغوسن‌دا شادلغن‌دا اوسته‌ن گنه اوته آلمیم؟... ئلله خیراللّه آبزی قبول ایتدم دییممو؟... مسکین بوتونله‌ی جانلانور ایدی... شادلغینا صیماس ایدی... آندان بالالار قارار ایدم... آندان اوز بالام بو-لوب... بره‌ر اوغلم بولسا شاکرد ایته‌ر ایدم... ئلله ئه‌یتیممو؟..؛ (ایشکگه طابا بارا باشلی، طوقتی... یغلاغان طاوش بله)—ئه‌یتگز! نیشلیم؟... قزممی؟... اوزممی؟... (ایشك آچلادا مکتب کیمنده‌ن بانو کیلوب کره)

بانو— او، ئه‌نیم مین... (موینینا آصلنا) ئه‌نی، ئه‌نی نیك یغلیسگ؟ ئه‌نی نیك یغلادڭ؟ ئه‌نیم جانم کیره کمی یغلاما، والله یغلاما!

راضیه— یوق، یوق... قزم، قزم!...(کیلوب بانونی قوچاقلی‌دا باشلارندان

اوبەرگە طوتنا) قزم، قزم... مینم مەگگیلك دوستم قزم... مەگگوگە آیرلمی طورغان قزم...

بانو— ئەنیم، بەغرم!... (بانو دا یغلارغا طوتنا)

راضیە— (بانونی قوچاغندان اچقندروب آور صولو آلوب) بتدی قزم... کیچدی... جیلی، اوطی کیچدی... یە قزم اوطور! آشیسگ کیلەمی؟

بانو— (یغلاغان طاوش بلەن) کیلە ایدی‌دە ایندی بتدی!...

راضیە— یە کوزگنی سورت... علیمە! طوتاشقا آش کرت!..

(بانو اوستەل یانینا اوطرا، راضیە اوطنی یاغادا جوین آلوب قزی یانینا اوطر بایتاق وقت برسی برسینە قاراب تیك اوطرالار، علیمە آش حاضرلی)

بانو— مین حلیمە برلە برگە قایتدم آنگ آیسن صالداتقا آلغانلار.

راضیە— قایچان؟

بانو— شول کونلەردە، تورك یاغینا یبەرمەسینلەر دیب قورقادردی...

راضیە— بو صوغشی‌دا بتمەدی... اوچ آطنادان بتە دیگەنلەر ایدی، ایندی اوچ آی‌دا اوتدی، یل‌دا اوتوب بارا...کم بلسون، شەت برنیچە یلغا طارتلاچاق...

بانو— فخری میرزانگ قزی سیسترا بولوب صوغشقا کیتە دی...

راضیە— تیلی، موندا اش بتکەندر ایندی، شول اورس بلچراغن یوو‌ارغا غنا قالغاندر، بر کتسز.

بانو— (آش آشی) مین ئەنی آشیم‌دا ریپیتیسیەگە بارام، تیز کیل دیدیلەر.

راضیە— بتمەدی شول ریپیتیسیەگز دە!.. سین بیت ایندی زور قز!... آلای ایتدیروب بالالار کبك یوررگە یارامی.

بانو— یوق ئەنی، یوق... اسمأ دا بارا، صفا عائشەسی‌دە بارا، ساجدە قزی‌دا بارا، آقصاق شاکر قزی‌دا بارا همەبز بارابز، بز اوینا- میمز، بز قداچالارغنا بولوب چغامز... (آشاب) یا طویدم موناردان، ئەنی، نیك قاباق بەلشی صالمیسگ؟..

راضیه— قش کونی قاباق بەلشی بولامنی ؟ آلای آش تورلیلەندر‑
مه! یاری آناڭ قویندا نی تلەسەڭ شونی بیرەلەر، کم بله نیندی یورتقا
طاب بولورسڭ... کیەوڭ کم بولور... قاین آناڭ کم بولور...

بانو— الله، کیت ئەنی کیت... مین کیەوگه چقمیم، مین ئەنی
سیندەن آیرلمیم (آناسن کیلوب قوچاقلاب اوبب) یوق ئەنی کیتمیم، کیره ک‑
می... علیمه! علیمه! علیمه! ئەی چوقراق! (علیمه کورنه)

بانو— (علیمه گه) صاماوار بیر تیز بول، برنی گنه اچەم ده کیتەم.

راضیه— هر قز آنی شولای ایتوب طورا دا کونی جیتکەچ آنی
سیزمی‌ده قالاسڭ، هر کمنڭ باشینا کیله طورغان بر اش، سین گنه
چیتده قالماسسڭ، الله ایذگیسن طوغری کیترسن!

بانو— کیره کمی ئەنی، سویلەمه شونی کیره کمی!... (علیمه چای
حاضرلی، راضیه چای پشره)

بانو— (ایشك یانینا بارادا ایدەنگه آیاغی برله تیبه، ایدنگه یاتوب) فاتیح!
شاکره! ئه! ایشتەمسز؟... موندا منگز، موندا! گیتارنی آلوب من!...
ایشتمیم (قولاغن قویب) نەرسه؟

راضیه— نی صاتاشاسڭ یه کشیلەری باردر، علیمەنی جیبەررگه
یارامیمونی.

بانو— (ایدەندەن طوروب) بتدی ئەنی بتدی، بارشلی زینب بله مریم
آلوب چغارمز دیگەنلەر ایدی، برەرگنه مرتبه ئەنی ریپیتیسیه یاصاب
آلورمز.

راضیه— یه اوطر، چایگنی اچ، کون بویی آشاماغانسڭ بیت،
ئەنه نیندی یابقغانسڭ!

بانو— (کوزگیگه بارب قاراب چەچلەرن توزەتوب) یوق ئەنی یوق، آز‑
غنا بار... مینم چەچم ئەنی طاغی اوسەرمی ایکەن، گەزیتەده بر چەچ
اوسدیره طورغان دارو بار دیگەن، شونی آلساڭ ایدی...

راضیه— أیبو شول ، بار چەچگ‌دە قویولوب بتەر ایدی ، وقتندا آشاساڭ ، وقتندا اچسەڭ ، اول اوزندەن اوزی اوسە.

بانو— (سوزنده دوام ایتوب) بر مای بار دیگەن تیرینی یومشارتا ، یوزنی نفیس ایتە دیگەن.

راضیه— قایدان شوندی یوق بارنی طاباسگ ؟

بانو— نیك یوق بار بولسون ئەنی ، اوزمزنگ گەزیتەدە !

راضیه— بار دا یوق سوز ، یاش کشیگە هیچ بر دوا دارو کیرەك توگل.

(شاکره بله فاتح کیلوب کرەلەر ، اونار یاشلی بالالار فاتحنك قولندا گیتار ، بانو چاچن یاصی)

فاتح ، شاکره— ایسەنموسز آبصطای !

راضیه— اللّهغا شکر ، یەگز ئەیدەگز ! بیكٔ زور اوسەسزمی ؟

فاتح— اللّهغا شکر.

راضیه— کیلگز موندا (ایکیسینەدە چیکلەوك آلوب بیرە ، بانو همان اشندە) سبقنی اوقیسزمی ؟

شاکره— اوقیمز آبصطای.

راضیه— ئەنیگزنی صاغناسزمو ؟

فاتح— بیك صاغنامز آبصطای ، ئەلی جمعە کون ئەتی زیارتکە آلوب باردی ، آندا بیكٔ صووق ، ئەنی مسکن طوگمیمو ایکەن ؟

راضیه— یوق ، اول بیت اوجماحدا !

شاکره— اوجماح بیت یلی ، أیبومی ؟

بانو— یلی یلی ، اول آندا چەچەك کوب ، اول قوش کوب ، اول قوش کوب ، اول آصل طاش کوب ، اول انجو مەرجەن ! اول سرایلار ! آحاقدان سرای ، گوهردەن سرای ، نور اوینی ، قوشلار صایری ، صولار یلغالار موزیقا اوینی ، یافراقلار آغاچلار بییی !... گوللەر کویلی !...

فاتح— آندا یمش، قانفیت، باللی قوزاق، چیکلەوك کوبدر؟
بانو— همەسی کوب، همەسی...
راضیه— مونا ئەتییگزنگ سوزن طگلاب، سبقنی طرشوب اوقیساگز، سز ده اوجماحقا کررسز.
فاتح— نیك موندا اوجماح بولماغان؟ طشدا قار! بوران! جیل...
بانو— اورس کوبگە... ئەنە تورك یورطندا آلای توگل، آندا قشی جابی چەچەك، کوزی یازی جیمش، آلما قاون قاربوز اوزوم... موندا دا سویم بیکه وقتندا شولای بولغان.
فاتح— شوندا طورساڭ ایدی!
(زینب مریم کیلوب کرەلر. برسینك قولندا گیتار، ایکنچسینك قولندا بالالایقا)
— ایسانلەرمیسز!
راضیه— ئەیده گز طوتاشلار، اوزگز ایسەنلەرمی؟
بانو— (طوروب) ئەیده گز، چەی یاصیمموە؟
راضیه— قوناقدان چای یاصیمموە دیب صوریلارمونی؟
بانو— الله، آلار قوناقلارمونی؟ (زینبکه کورسەتوب) مونسی مینم آل چەچەك، مونسی مینم صاندوغاچ.
راضیه— کم بولسادا سینگ ایشگگنی آچوب بوصاغاگنی باصدیمو، مسلمان کشی قوناق!
(قزلار کیملەرن صالالار، گیتارلارن قویالار)
زینب— میگا یاصاما، آل چەچەك! حاضر گنه اچدم، رحمت!
مریم— میگا دا یاصاما صاندوغاچ!
بانو— الله، برەرنی اچگز ایندی، کیره کمی آلای بولسا اوپکەلیم...
راضیه— اچگز برەرنی بانو دا ئەلی یاگاغنا اچه باشلادی.
مریم— رحمت بز صوگغا قالمیق (بانو چەیلەر یاصاب قویا)
زینب— ایندی گیتارلار تیرلەرلەر... قایا ئەلی یگت سینکی نی

توسلی ؟ (فاتح‌نك گیتارن آلوب چیرته باشلی، بر کوی چیرته)مونا بویاخشی گیتار.

(همه‌سی گیتارلارن بالالایقالارن سیتره‌لرن آلوب اوطرالاردا «غالیه بانو» کوین اوینیلار. راضیه طکلاب اوطرا، برسی پیانوعا اوطرا.)

بانو— شه‌بمی ئه‌نی ؟ کوگللی بیت ئه ؟...

راضیه— هیت، بیك هیت... یری یوقمونی ؟...

بانو— بار، بار. برنچی په‌رده‌ده خورمز بار، یه باشلا صاندوغاچ!

مریم— (طوروب یرلی باشلی، قزلار آخرینا قوشلالار:)

اوته، اوته اوتب کیته بو دنیانگ کونله‌ری

بته، بته بتوب کیته آللاری‌دا گولله‌ری.

(قزلار همان اوینیلار، یرلیلار. شول آرادا ایشك آچلادا اورطا یاشلك بر خاتون کره قولندا غارمون)

ماهروی— والله چدی آلمادم، کردم عیب ایتمه‌گز!

راضیه— یه، ئه‌یده اوز.

ماهروی— اوزام، اوزام، یه‌گز ئه‌لی طوتاشلار! میگا دا اورن بیرگز!

(علیمه ایشکده‌ن قاراب طورا، ماهروی غارمونی بله‌ن قوشلا، اویناب بتکه‌چ)

ماهروی— بز یاش چاقدا شول تیاتری‌دا بولمادی، اوزدرگه‌ن بولور ایدم‌والله، طوردق شوندا دوموگوب...

بانو— ایندی بیوب قاریق! ئه‌نی اوسته‌لنی کوچریکمی ؟ (راضیه طورا. قزلار اورننی کیگه‌یته‌لر) یه ماهروی آبزتای، بیو کوین‌سین باشلا نچکه طامری بله‌ن‌گنه آقرن‌غنا اوینا، بولار قوشلسون، بز آل چه‌چه‌ك بله‌ن بییمز.

ماهروی— بیو کویی! بیو کویی کوب اول، قایسیسن ؟ ئه‌تنه کوینمی، قاسیم کوینمی ؟ مونا طاغی میشه‌ر بیو کویی بار!

مریم— یه برسین باشلا!

(ماهروی بیو کوین اوینی، اول .بر قاتلاعاچ تگیله‌ر قوشلالار، ایکی قز بیورگه طوتنالار)

ماهروی— بانو آلای توگل، آلای توگل بورولغاندا کوبه‌له‌ك

کبك زرر ئەیلەن! شولای شولای! زینب چمتّرب آل ، چمتّرب... بارماق اوچگ بلەنرەك باص ، نەرسه موژیق آطی کبك آیاغگنی لایلداتاسگ... شولای... توگل... نەرسه اوقلاو یوتقان کبك قاتقانـ سگ... بوتون تەنگنی بیت ، همه اعضاك بیوسن... ئەی یوق لا... استغفرالله ، استغفرالله قز بولغانسز (غارمونن قویب) یه اوینا گز ئەلی!... مونا نیچك... (بیرگه طوتنا. بر قات بیوگەندەن صوگ) یه بانو قارشیما چق (بانو دا قارشی بیی باشلی) شولای شولای ، باشگنی کوتەره توش! کوکرەـ گگنی طوغریراق طوت ، نی یوزگنی ئەونی یانغان اورس توسلی یاصیسگ ، کولەرگه حاضر کبك طوت ، آتا طورغان چەچەك توسلی بول!... یه زینب سین چق (زینب بیی باشلی. ماهروی چیتده باصوب) شوـ لای... آرتقا صغلما... آلای ایکگ ایکی اوچدا طپرـطپر ایتب طورما! بر بریگه یاقنایرغا طرش! برك قوغان کبك بولسون... (طوقتیلار.)

راضیه— بیك هیبت لاباساق.

ماهروی— هیبت ، هیبت... طاغی نفیسرەك کیرەك... سز قزلار بیونگ نەرسه ایکەنن بلەسزمی ؟

مریم— بیو ، بیو ایندی... آنگ نەرسەسی طاغی ؟

ماهروی— معناسن بلەسگمی ؟

راضیه— آنگ طاغی نی معناسی ؟ اول کتابمونی ؟

ماهروی— اول بیو کتابنگ کتابی.

زینب ، بانو— یه ماهروی آبزتای ئەیت نەرسه ؟

ماهروی— اولمی ؟ اول کوگل آشقنغانغا چدی آلماینچا کوـ گلنگ اوی آرتندان باروی ، اوی چابا ، ئور آیغری کبك چابا ، یازغی جیل کبك چابا ، بوتون تەن ، بوتون بارلق آنگ آرتندان طوتام طوتام دیب چابا ، اوی صغلا بو صغلا ، اوی ئیله بو ئیله ، اوییغلی بو یغلی ، اوی کوله بو کوله...

بانو— ئه مینم کوگلم آشقنمی!

ماهروی— سینکی آشقنماس، سین آناڭ قاتدان یاراتلغان...

راضیه— آناسینگ کوگلی آشقنمی دیمنی؟

ماهروی— آشقنمی، آشقنمی! آشقنسا...

راضیه— تیك طور! ماهروی!

ماهروی— طورام. تیك طورام... قورقنما!

بانو— آشقنسا نیشلەر ایدی؟ ماهروی آپا!

ماهروی— آشقنسا نیشلەر ایدی؟... آشقنسا بولای دوموگوب طورماس ایدی... یه قزلار طاغی برنی بییگز! مونا بوکویگه! (اوینی)

قزلار— یوق ایندی، صوگغا قالامز!

ماهروی— آزراق یاشرەك بولمادم، عمر اوتوب کیتدی، مین کورسەتور ایدم، بز اوسکەندە بیت شوندا تیاتریدا بولمادی.

زینب— ماهروی آبزتای ئەیدە بزنگ بلەن! برگنه کوی بییوب کورسەترسگ!

ماهروی— کیت جولەر، حاجی آبزاڭ بیرر کیره گگنی!

مریم، بانو— ماهروی آبزتای ئەیدە ایندی، برکمگه ده ئەیتمەمز! شەل یابنوب بییورسگ.

ماهروی— مین یاش وقتدا دا شەل یابنوب بییودەن طویغان ایندی، یوق قزلار! باریگز! (قزلار کینەلەر)

راضیه— مین سیگا ایسم کیته ماهروی، دنیانی بیگرەك جیگل کوتەسگ!

ماهروی— دنیا باربزغا دا بر، آنی آور کوتەرسەڭ آور بولا، جیگلگه بورساڭ جیگل بولا، صوڭ ئەلی قایغروب طوروب نی چغا دیب بلەسگ؟ اللّٰهغا شکر راضیه، آچیسن‌دا کوردك، توچیسن‌ده کوردك، اوچنچی اویا آلشدردم، اوین توگل!.. بارسن‌دا قایغرتا باشلاساڭ، باشگداغی چەچگ جیتمەز، طورمشنی توبندەن کوتەرسەڭ ده تەولك یگرمی دورت ساعت، اوستدەن اوتسەڭدە یگرمی دورت ساعت، بو-

گونگی کون مینکی، ایرته گه؟!... ایرته گیسن طاغی شول‌اوق قویاش!

راضیه— مین آلای اویلی آلمیم.

ماهروی— اویلا! تیلرمه! آلدیگا کیلگه‌ن نعمتنی کیری جیبه‌رمه، اوکنورسگ، اوکنورسگ! (قزلار کینوب کره‌لر.)

فاتح بله‌ن شاکره— خوشگز آبزتای!

راضیه— ئه‌تیگز نیشله‌ب طورا؟

شاکره— ئه‌تی ئلله قایدان قایتدی‌دا باشم آورتا دیب به‌یله‌ب یاتدی. چه‌ی‌ده اچمه‌دی.

راضیه— آلای ایکه‌ن...

ماهروی— آلای شول، تگیله‌ی بولسا آلای بولماس ایدی.

(قزلارکینگه‌ن کوینچه) بانو— نه‌رسه ماهروی آبزتای ئه‌نیگه‌کیرلی مورلی سویله‌نه‌سگ؟ ئه‌نی اول نی سویلی؟

ماهروی— آنی آگلارغا باشگ یاش ئه‌لی!

راضیه— بر نی یوق قزم. تگیله‌ی گنه.

قزلار— خوشگز! خوش راضیه آبزتای، خوش ماهروی‌آبزتای!

بانو— ئه‌نی خوش!

راضیه— تیز قایت قزم، باشم آورتوب طورا.

ماهروی— بر آچق ایشکده‌ن مین ده چغیم، خوش راضیه... (باردا چغوب کیته)

راضیه— (یالغز ایده‌ن اورظاسینا باصقان‌دا:) باشی آورتوب یاتقان دی... باشن به‌یله‌ب یاتقان دی... اوو ... صووق... صووق. (شه‌لینه توریله.) صووق... (تشله‌رن شاقلداتا)صووق... طوگام!.. طوگام...

ظشدا جیل اولاوی بوران اویناوی ایشتله. صو یوللاری مورجه‌لر صزغرا، ته‌ره‌زه قابقاچلاری شاقلدی.

په‌رده توشه

ایکنچی پەردە

یل یارمدان صوڭ. شول اوق أوی. بولمەدە بیك كوب اوط یانغان. پەردە آچلغاندا آصراوغنا، اوستەللەر رەتلەب یوری.

آصراو ایرتە طور دا شیکەر کیزوینە بار، آندان قایتدا کیرأ-سین چیه اتینا بار، آندان قایتدا پچەن بازاری بویی آزراق دوگی بولماسمو، برەرگنە آسموحا بوروچ بولماسمو، برەر قاداقغنا صابون بولماسمو دیب، کیت صابون تلەنوب یور. اوز آقچاڭ اوستندەن یت تلەنوب یوریسگ، مونا کیلدی یللار!.. شول آخرزمان در ایندی!... بو پادشاەنی قهرنی تیلی دیلەر ایدی درست چقدی... (کولوب) نیمس بلەن صوغشقان بولا یت خیرچی!... بوتون یاش یگتلەرنی ئەرەم ایتوب بتردی، آولدا یت کوزگە آلورلق کشی قالماغان، بوتون قز اوطروب قالا ایندی! (کوزگیدە توزەتنە، گەزیتە آلوب): یا نەرسـە یازا ایکەن؟ «قافقاز فرونتی، باش... قوماندانداننان» بوسی نی بولدی دی ایندی؟ کشیچەگنە یازسالار یاراماغان! (اوقی) بزنگ بهادر عسکرمز آلغا آطلا-دی، اوچ پولیمیت آلدی» آلدی! آلسا موندا کیلر ایدی اول، سیتسەنگ آرشینی آلتمش تین گە منمەز ایدی! یالغانچی! (طاغی قاراب) «کەجەم یوغالدی، کەکری موگزلی اوزون یونلی... آق توسلی موینندا قزل طاسمادان بیلگیسی بار. بلگەن کشی تگەرجب اورامندا صوقر صوفی یورطندا تگوچی احمداللەغا خبر بیرسون.»

آصراو— أیو شولغنا قالدیدی، سینگ کەجەگنی أزلەب یورر-گەدی، بیك أزلەرمن ایندی، اشم بتدیدی! (راضیە اورام ایشگندەن کیلوب کرە)

راضیە— (کیمدەن) قایتا قایتا ئت بولدم: اوچ تراموای جیبەردم، ترامویدا أینە تورتەرگە اورن یوق... صوغشدا کشی أولە دیلەر ایدی

بو صوغش قزق بولدی، بوتون دنیا کشی بلەن طولدی، قایان چغا بو... (آصراوغا) ایندی سین‌دە گەزیتە اوقورغا طوتندگمونی؟

آصراو— اوقورسگ موندا! ئەلی مونا طاغی ٥ یللق صالدات جیبا دی، ایکی آغام، برئم بر جیزنەم صوغشدا، ئللە ایندی بو قهر ئەتبنی‌دە آلماقچی بولا... آبزتای! بو خاتونلارغا دا یاصاماس مو ایکەن؟ اورس بیت تیلی!

راضیە— یوقنی سویلەمە!

آصراو— یوق دیمە، ئەنە تگی دوقتور خاتون بار ایدی بیت طوتاش آورغاندا کیلگەن ایدی، شونی آلغانلاردی...

راضیە— اول دوقتور کشی، آنی صالداتقا توگل بالنیتسەغا آلالار، آش صووگنی قارادگمو؟کیلە باشلارلار.(اوطرب) اووووف آریدم! طاغی بر واغون‌کشی کیتروب طاشلادیلار، آشاتا آشاتا یودەب بتدك، اوزلەری همەسی بز مسلمان دی، اوزلەری مونا نیك‌گنە بر آوز سوز بلسون! اسمگ نیچك دیب صوریم، عائشە، دی عائشە دیب یازغان‌دا، کتابلاری بار. ئللە نیندی ئەفەلەم تورلی تلدە یازلغان! آش بتکەچ بار دا دعا قیلدیلار. همەسی الهم زد فزد اوقی، بر ملالاری بار، اسمی نیچك دیب صورادق، ایوان دی...

آصراو— ایوان... (اچی قاتوب کولە) ایوان! ایوان حضرت! مونە کورمەگەنگنی کور، ایوان حضرت!... ئەهی ئەهی...

راضیە— پالاك مسلمانلار دی... شول بزنگ کبك طورغانلار دی، آخردان اورس باصوب کیتکەن‌دە تللەرن یوغالتقانلار دی...

آصراو— میسکنلەر! یرلی‌دا بلمیلەرمی ایکەن؟..

راضیە— بر آوز سوز بلمیلەر..!

آصراو— بز دە شولای بولمامزمی ایکەن آبزتای؟...

راضیە— نیك بولیق؟ شول قدر مسجد، مکتب بار... یە!(قزو قزو طورا) حاضر کیلورلەر مین آزراق اوستم باشمنی آلشدریم..

راضیه— (تگی بولمه‌ده‌ن) بوروچ طابدگمو؟

آصراو— مگ بلا بله‌ن یالنوب یالوارب برآسموحا آلدم، بیر-میله‌ر، یوق دی...

آصراو— تگی صوچی فتحی بار ایدی لاساق، بزگه ده صو کیتره ایدی...

راضیه— أیو؟

آصراو— شونگ اوغلی افیسه‌ر بولغان! اچم قاتدی! قلچ طاقغان، چلطر چلطر ایتکه‌ن بولا (کوله... پاوزا)... قازان آرتی ولی‌له‌ر باریت...

راضیه— أیو؟

آصراو— قابان‌کولی بویندا، چیتك که‌وش بله‌ن صاتو ایته‌له‌ر، شونگ اوغلی آوللارینا مؤذن بولغان دی...

راضیه— بولا آلسا بیك بولور ایندی! یارطی قازان بای بالالاری ووتقین زاودینا دا اشچی بولوب کیته‌له‌ر، جان هرکمگه عزیز!

(ایشکده‌ن خیرالله کیلوپ کره صالدات کیمنده)

آصراو— (آبدراب قالا) به‌ی، خیرالله آبزی!...

خیرالله— ایسه‌نمو؟ آبزتای اویده‌مو؟

آصراو— اویده اویده!

(راضیه کیلوب چغا باشندا شه‌لی) راضیه— ئه خیرالله آبزی سز ایکه‌ن. ئه‌یده اوزگز! (خیرالله اوزب اوطرا، آصراو چغوب کیته)

خیرالله— ئه‌لی کورشوب چغیم دیدم، ایرته‌گه الله یازسا سفر ایندی، یاخود چغامز ایندی، دعادا بولگز.

راضیه— الله اوزی صاقلاسون ایندی، بر ده صوك حه‌سته‌رین کوره آلمادگزمو؟ ئه‌لی بیت قایسیسی آندا یازلدی، قایسیسی موندا یازلدی.

خیرالله— آلدانراق اوڭلانلمادی، ئلله نیگه درد قایتوب کیتدی، طورمشنگ ته‌می بتدی! آندان مینم بیت آزراق بوسرم بار ایدی، شوگارغا اوشاندم، اول قهر قارامی‌دا ایکه‌ن، یاری‌غنا دی... اول بیت

قالغانلارنڭدا راحتی یوق! ئەنه ولی مالایی ایندی آلتی آیدا اون سیگز مرتبه قومیسیه گه کردی، الله خیرلی قیلسون ایندی!

راضیه— کیبتنی نیشلەدگز؟

خیرالله— یابدم، أیندی یابدم! مالدا بتدی بیت، بوصوغشدا بیت دنیانی قورتدی. ایندی، شولای یابدم ایندی. أویده کریمه آبزتای قالا ایندی قزی بله... ئەلی شولای آلارغا شیکەرندەن شیکەرن قراسین فلانن، همەسن برەر یللق ئەزرلەدم، سز ده بالالارغا کوز قولاق بولگز ایندی آبزتای!

راضیه— یاری‌نصیب بولسا، اوزگز تیزرەك قایتارغا طرشگز ایندی، آلای بولای آقچا بله برەر اش اشلەب بولور ئەلی!

خیرالله— اوزمده شونی امید ایتەم ایندی... ئەلی آبزتای اوز قولم بلەن طابشریم دیب کردم، مونا بر یللق فاتیر حقی... آلای بولای بالا-لارغا آقچا جیتمی باشلا ساوزمزنگ ولی آبزی‌لاردا آقچا قالدردم، ئلگەریگی خوجا بیت ایندی شولای همەسن اوزمچه رەتلەدم، وصیتمه قادار یازدردم... آلای بولای دیم‌آندی موندی اش بولوب کیتسه، اوز-مزنگ آولغا مکتب صالورغا ئەیتدم، سین‌ده شاهد بولوب طور! (آقچا بیره)

راضیه— رحمت!..

خیرالله— بو نیندی مجلس؟ ئلله طوتاشنی بیرەسزمو؟

راضیه— یوق، آندی نەرسه یوق ئەلی...

خیرالله— یاشلەر اوسه بیت بز قارتایدق (صاقالن کورسەتب) صاقال آغارا.

راضیه— محفوظه اولگەچ واطلا توشدیگز!

خیرالله— شولای بولدی، تربیه بولمادی.

راضیه— اویله‌نمەدیگز ده...

خیرالله— ئیو، ئیو اویله‌نمەدم ده... (تیك طورالار بر آزدان) خیرالله: اول اویلەنو جیگل توگل ایکەن... بلطر سزنگ بلەن سویلەشودەن

صوڭ باشقا بر یرگه سوز صالدم، بیكْ تیز وعد آلدم، قولاق سو-
ینچیسی بیرشدڭ... نکاح کونی جیتدی، «مجلسده اوزم اوطرام» دیدم...
باردق... امامـلار کیلدی، بابای بولاسی کشی «کیه‌و موندا چق ئه‌لی»
دیب مهر حقندا سوز برله‌شدیررگه دیب ایکنچی بولمه‌گه چاقرب
چغاردی... شولای ایشك آچق... میگا خاتون بولاچاق کشی اوطر-
غان‌دا صاغز چه‌ینه‌ب طورا... یوره‌گم ژو ایتوب کیتدی... بوگونگی
کونده، شول ساعتده صاغز چه‌ینه‌گه‌ن خاتوندان نی امید ایته‌سگ
دیدم... شوندان مین دیدم بو اشده‌ن قایتوب طورام دیدم... بوتون
بوله‌کله‌رنی قالدیرب، بوتون چغشلارن توله‌ب الاالله باشنی قوتقاردم...
کون اوتدی، آی اوتدی، آندان مونا بوسی کیلدی... سین‌ده قار-
تایغانسگ آبزتای!...

راضیه— شولای ایندی یاشارمیمز...

خیرالله— ئه‌لی دیم، بزنگ بوون طورا بلمه‌دی... یه مین شولای
قارتایدم ایندی... سین ده شولای تیکگه قارتایدڭ...

راضیه— درست.

خیرالله— بز شول قصرغا قارتایدق... قصرغا!... (تیك طورالار)
ئه‌لی دیم، سزنگ طوتاشدان، اول سزنگ توسلی بولماس، ئه‌لی کوبمی
یاشنده، نی قادار یگتله‌ر تیره‌سنده چابوب یوری... اول تگی قارا یگت
چیبه‌رگنه!...آنك نیتی یوق توگل کبك... ئه‌لی بیت کوز دریا کوره‌سگ!

راضیه— بلمیم ایندی خیرالله آبزی، یاشله‌رنکن بلمه‌زسگ...
علیمه! علیمه! (علیمه کورنه) چای یاصاب کرت ئه‌لی.

خیرالله— رحمت، رحمت...

راضیه— یاڕامی آلای، سزنگ زور کونگز! بزنگ‌ده... ئه‌لی
بوگون قزم ئه‌نی قوناقلار چاقریق دیدی‌ده... چاقر قزم دیدم، اوزینكْ

کوگلنده ئلله نه‌رسه بار، ئه‌یتمه کچی‌ده بولغان کبك بولا... اوزی ئه‌یته آلمی...

خیرالله— شولای دیگن... (علیمه چای کرته، اوسته‌ل یانینا اوطرالار)

خیرالله— یاشله‌رنك اوسته‌لن بوزابز ایندی.

راضیه— آندی اش اول قارتلار بله‌ن باشلانسا برکتلیره‌ك بولا، ئه‌لی شول قارا یگت دیگه‌نگ کوبره‌ك یوری ایندی، بوسی‌دا برکون تگی کیلمه‌ینچه قالسا حاضر بورنن سه‌لندیره. (ایکیسی‌ده چای اچه‌لر)

خیرالله— اوزی کم دی صوڭ؟

راضیه— قریم یگتی... مه‌سکه‌وده اوقوغان، موندا امتحانلارن بتره‌در دی، آدواقات بولاچاق دی...

خیرالله— چیبه‌ر یگت، چیبه‌ر کورنه.

راضیه— تقدیر بولسا نی ئه‌یته‌سگ. مین ایندی اوزم اوز آرادان بره‌ر کشی یورطقا کرترمن‌می دیب اویلاغان ایدم ده اش بزنگچه یورمی بیت.

خیرالله— خیرلیگه بولسون (دعأ قیلوب) رحمت، خوش آبزتای! ئه‌لی دیم (مجلسکه کورسه‌ته) سز شادلق آلدندا طوراسز، بز اوزون یولغا. آرش مارش، اوچی یوق قریبی یوق، اورس ئومه‌سینه چنامز...(یاشیناطغلا) کوگل نچکه... مینمده بالالار قالا... کمگه قالا؟... آتا یوق، آنا یوق... آغا یوق، طوتا یوق... (کوزن سورتوب) ئه‌لی دیم تگی کوتی، سز آلای ایتمه گه‌ن بولساگز... بولای بولماس ایدی دیم...

راضیه— رنجمه ایندی خیرالله آبزی، خطالق بزده...

خیرالله— رنجوگه اورنی یوق... آلای‌دا... بولای بولماس ایدی... (پاوزا یاش اچنده‌ن) موندا شادلق!.. موندا طوی!.. (اوینه کورسه‌توب) آندا موگلق، یالغزلق یتیملك!... (یراقغا کورسه‌توب) تگنده صوغش... قانلی صوغش!... خوش!... (چغوب کیته)

راضیه— ایذگی یولغا!... ایسەن یوروب صاو قایت! (اوزی اوکرب یغلی. یاوزا).

(آقرنغنا باصوب خاتون قز یاغندان کریمه کیلوب کره)

کریمه— ئلله برکم ده یوق...

راضیه— (کوزن سورتوب) بار کریمه آبزتای!... (کریمه برآز قاتوب طورا)

کریمه— ئیبو شولای شول، ایندی اوتکەن اشکه صلاوات راضیه! اول وقتدا اوق ئەیتدم مین!

راضیه— ئەیتدڭ کریمه آبزتای... شول قزم!

کریمه— ئیبو شول قزڭ... ئەلی مونا طاغی شول قزڭ!.. (یانینا کیلوب قارانا) برکمده یوقمو؟...

راضیه— یوق، یوق.

کریمه— تیاترگه بارشلی قزڭ، ئەلی دیم، میگا کردی... ئەبی دی مین قایتقانچا دی ئەنی بلەن سویلەشوب قویا کور دی، اوزم دی سویلەرگه اویالام دی... تگی یگت... کم ئەلی اسمی؟

راضیه— بکر.

کریمه— ئیبو شولای... بیك صوری دی، اول بوگون دی ئەنی-دەن رخصت صورایاچاق دی، ئەنی رضا بولاکورسنله دی... مونا نی دی... (تیك طورالار)

کریمه— یه نیك تیك طوراسڭ؟

راضیه— نیشلیم کریمه آبزتای تیك طورودان باشقا نیشلی آلام... اوزڭ بلەسڭ شول بالاغا دیب بوتون عمرمنی فدا ایتدم...اوسدریم، کشی یاصیم دیدم، ئەلی بیت بندەچیلك یورتقا کرترمن، فلاندا برگه چوپرداشوب طوررمز دیب اویلی ایدم... اوز طورمشم بولماغاچ، آنك طورمشی یانینا صریلوب، آنگ ایرن اوغل یاصاب، بالالارن بالا یاصاب طوررمن دیب اویلاغان ایدم... ایندی مونا بو بولای بولدی!..

یه تیك طورمی نیشلیم؟ قریم‌غا دی یت... قریم‌غا!.. قوش اوچوب قوش جیته آلماس یت!.. مین حاضر جب اوچمنی یوغالتدم...

کریمه— یوغالترسگ آنسی‌دا درست، لکن قزم ایندی تگی کوتی یاصاغان یالغشنی بوگون ایکنچی تورلی ایتدیرب یاصارغا یارامی، بله‌سگ زمانه‌نگ بالالاری آنام راضی توگل دیب قاراب طورمیلار... ته‌مسزلك چقماسون!... ایندی بالام اوچون دیب برنچی قرباننی قیلغانسگ، ایکنچیسنده‌ن طارتنا آلمیسگ!...

راضیه— شولای، شولای،... لکن کوگل یت صقری... کریمه آبزتای...

کریمه— شولای، شولای... آلای سین چیتگه قاقمیسگ، راضی بولاسگ؟...

راضیه— بولمی نیشلی آلام؟... تشمنی قصام‌دا بولام...

کریمه— ایذگی اش بولسون!... خیراللّه‌نی اوزاترغا کیره‌ك خوش! (چغوب کیته)

راضیه— ایذگی اش بولسون!... بوتون امیده‌منی باغلاغان برده‌ن بر بالام... برده‌ن بر قزم‌دا کیته... مینی یالغز قالدیرب کیته... قریم غا... قریم‌غا کیته (اوکرب یغلی)

(اورام ایشگنده‌ن بانو زینب کیلوب کره‌لر، بانو ئه‌نیسن کوروب ئه‌نیسی آلدینا کیلوب باصا)

بانو— ئه‌نی نیك یغلیسگ؟... (ئه‌نیسن قوچاقلاب) ئه‌نی به‌غرم نیك یغلیسگ؟... (زینب تیك طورا)

راضیه— (بانونك قوچاغندان اچقنوب) نیك یغلیسگ؟... ئلله مینم شادلانورغا حقم بولماغاچ، حسره‌تله‌نرگه ده حقم یوق دیب بلدگمو؟... مین‌ده کشی.... مین‌ده خاتون!...

بانو— ئه‌نیم، به‌غرم واللّه بلمه‌دم... (کیلوب قوچاقلاب) ئه‌نیم جانم، ئه‌نیم جانم... (یغلارغا طوتنا)

(راضیه قزن قوچاقلاب چه‌چله‌رنده‌ن اوبه، ایکیسی‌ده یغلیلار بر آزدان)

راضیه— ایذگیلکگه بولسون قزم، ایذگیلکگه!... (شول آرادا ایشکدەن بیك کوب کشی طاوشی ایشتله، راضیه برله بانو چغوب کیتەلەر)

(مریم، فاتحه، اسما جیتکەن قزلار. کامل، احمد، واحد یگتلەر کیلوب کرەلەر، کامل بلەن احمد پراپورشیك کیمندەن)

یگتلەرنك برسی— (کیملەرنی صالا صالا) تەملی ایس چقغان!

مریم— بو کامل افندینك بورنی بیك نچکه! سیزگچ.

کامل— شولای بو سیزه، مونگ بورنی سیزه!... مونا مریم طوتاشنگ خوشبویینگ دا قایدان چقغانلغن سیزه!... ئهی ئهی...

مریم— بیگرەك نچکەدەن ایکەنسز! (چیشنوب کرەلەر)

زینب— ئەیدەگز قوناقلار!

احمد— (چیتکه قارانوب) بو صوك سزنی کیەوگه بیرەبزمنی؟ زینب طوتاش!

زینب— ئیبو مینی...

احمد— ئەیتسەگزلە اول سزگه کیەو بولاچاق بختلی یگتنگ اسمی کم؟

زینب— آنك اسمی!... بلمیسزەنی؟ تلەسەگز سز! (ناشقالار کولەلەر)

احمد— مع التأسف، بز پادشاه خدمتندە گرفتار!

خبیر— یەگز طوتاشلار، تیاتر کوگللی بولدیمو؟

اسمأ— مینمچە ایکنچی پەردە شەب چقمادی... آندا صادق آخرینە قادار قاتی طورورغا تیش ایدی.

زینب— خیریه رولی بیك اوستەن چقدی...

واحد— خوجالار قایا صوك؟

زینب— حاضر چغالار، کیملەرنگنە آلشدیرالار...

واحد— مصلحت، بز عسکری کشی کوتەرگه اویرەنگەن.

فاتحه— واحد افندی، سزنگ آلایدا، قویاش چغاروب طورامی؟

واحد— شولای طوتاش، مین حاضرگنه قویاشنی اوستره‌ب تو-
شررگه دیب فرمان بیروب کیلدم.   (بانو کیلوب چغا)

بانو— خوش کیلدگز قوناقلار، رحیم ایتگز!

یگتله‌ر— بیك رحیم ایتدك طوتاش.

بانو— اوطرشگز!

خبیر— ئه‌لی دیمن، بزنگ بارمزنگ خلفه‌سی، بارمزنگ استاذی
صاماوار کیلمه‌ینچه اوطرو تکبرلك بولوب کیته‌ر دیب قورقوب طورامز.

بانو— صاماوار حاضر کیله!

راضیه— (باشینا شه‌ل صالغان) ایسه‌نله‌رمیسز قوناقلار،

بارسی‌دا— ایسه‌نمیسز، راضیه آبزتای، ایسه‌نمیسز؟...

راضیه— شولای بر تورلی ایسه‌ن ایندی.

خبیر— بو قاچاقلارغا دیگه‌ن آشخانه‌گز همان بارمی ئه‌لی؟

راضیه— بار... آلار دا بیك طویدردی. بو پالاك مسلمانی دیگه-
نگ ئالله نیندی بر نه‌رسه ایکه‌ن. ئه‌لی بیت بوشلی خدمت ایته‌مز، آشاتامز
اچره‌مز، کییم صالم بیردك... کونده بر نه‌رسه آرتدیرالار، بیرمیسز
دیب اورشالار، ئه‌یتورسگله موندا قدا ایتوب چاقرب کیترگه‌نله‌ر.

احمد— شولای آلار. برکون برسی بزگه کیلگه‌ن. بزنی قارا-
میلار. بوصوغش اوچون قربان بولدق، مسلمانلار بزنی‌أورمه‌گه‌ن یيرگه
اوطرتماسقا تیش ایدی دیله‌ر. مین ئه‌یتدم، اول بیت صوغشنی بزنگ
مسلمانلار باشلامادی. آلارنگ فائده‌سی اوچون‌ده باشلانمادی، بو صو-
غشدا اورس اومه‌سینه‌گنه یوریمز دیدم. شوگار کیفی کیتدی.

راضیه— قوناقلار کیلوب بتدیمو قزم؟ صاماوار بیررگه کیره‌ك.

کامل— حاضر آبزتای، بکر افندیله‌ر کیله‌له‌ر بر یيرگه‌گنه
کروب قالدیلار.

راضیه— قوناقلار، آورسنماساگز برآز کوتیك.

همه‌سی— نیك آورسنیق؟

راضیه— ئەلی تیاتردان آروب چقغانسز دیم. (تورلیسی تورلی ییرده سویلەـ شەلەر)

کامل— برآز آرتدی، پەردەلەری اوزونراق بولدی...

(بکر، فاضل کیلوب کرەلەر، بکر نك قولندا تورگەن ئەیبر بار. فاضل قولندا بر نەرسە.)

بکر— السلام علیکم.

مونداغیلار— وعلیکم السلام، سین ایدەش کوتدرەسك. (تیشنوب کرە)

بکر— (راضیەغا) ایسانموسز آبزتای، سلامتموسز؟

راضیە— اوزگز ایسەن یوریسزمی؟

بکر— (برآز قریم شیوەسی بلەن سویلی) اللّٰەغا شکر!

راضیە— یەگز، اوطرشگز قوناقلار. (هەمەسی نیچك اوطرغا آبدرا براق طورالار)

احمد— مونا مینم قاماندام بلەن گنە اوطرشگز ئەلی، مین یت ئەفیسەرکشی، یەگز مارش! بکر افندی موندا! (آنی اوطرتا) بانو طوـ تاش! (آنك یانینا اوطرتا) آبزتای! رحیم ایتگز!

راضیە— اوی خوجالاری آلای تورگە منوب اوطرمیلار، مین چای یاصیم...

زینب— مین یاصیم چاینی آبزتای، مین، اوطرگز!

(راضیە طارتنوبغنا اوطرا)

احمد— یەگز طوتاشلار، جانگز تلەگەن یگت بلەن اوطرگز.

(کولوشە کولوشە اوطرشالار، علیمە صاماوار کوتەرب کرە)

علیمە— ایسەنلەرمی قوناقلار!

قوناقلار— اللّٰەغا شکر، اوزك ایسەنمی علیمە!

علیمە— بولورسك موندا ایسەن، کونینە دورت چیراتقا بارام، ئەفیچەر بولغان بولوب طوراسز! نی دیب موندا شول آوچترینی طوترـ دگز؛ دنیانی طوتردی قهرنی!

احمد— مونا فرمان بیروب بوتون آسترینی قووارمز.

راضیە— تگی ئەیبرلەرنی کرت. علیمە!

(علیمه چغوب بەلشلەر کرته، مریم زینب چای یاصارغا طوتنالار)

— سزگه قویومی؟

— میگا صیبق!

بر قز— میگا صوغنا زینب!

راضیه— یه‌گز رحیم ایتگز، (بەلشلەر بولب بولب بیره)...

کامل— سز ده طوتاش چەی اچمیسزمنی؟

— یوق کامل افندی!

کامل— قزغانچ!

— نیك؟

کامل— سزنگ قولگزنی صورارمن دیب طورادر ایدم، ایندی بولای بولغاچ بتدی!

بر قز— نیچك بولغاچ؟

کامل— چەی اچمه‌گەن قز اول تاتار قزیمنی؟ آنگ بلەن نیچك دنیا کوتەرسگ؟ راحتلەنوب صاماوارنی قایناتوب چەینی پشروب دنیانی در سلکتمه‌گەچ مین نی دیب اویلەنوب طوریم؟

مریم— سز خاتونی چەی یاصار اوچون‌گنه آلماقچی بولاسز ایکەن!

کامل— یوق، آش پشرر اوچون ده!

قزلار— مونا عقللی باش! (باری‌دا کورشیلەری بلەن سویله شەلەر)

راضیه— بو سز گەزیته اوقی طورغان کشیلەر، صوغش بتەمی ایندی؟

خبیر— هیچ اوچی قریبی کورنمی ئەلی!

برطوتاش— تورك یاغندا اشلەر نیچك؟

خبیر— حاضر ناچار توگل! ئەلی تگی داردانیل‌دان قینالوب کیتکەچده اینگلیزلەر آبدراب قالدیلار.

مریم— یا اول قزق بولدی، بزنگ ئەتی میسکن هرکوتی

گەزيتە خبرى اوقوب استانبول كيتە ديب قوطى اوچب طورا ايدى. بركوتى كيەو يگتى كبك بولوب قايتقان. نەرسە بار ئەتى ديم. تگى ملعونلەرنى توركلەر بيك قاتى قيناب داردانيلدان قوديلار دى.

واحد— اول همه يرده بر بايرام بولدى!

راضيە— ايندى تيزرەك بتسون ايدى!

كامل— شولاى ايدى‌ده بيت بيك تيرەنگە كرديلەر! (همەسى چاى اچەلەر، بانو بلەن بكر ئللە نەرسە سويلەشە)

احمد— بكر افندى‌نگ بر سوزى بار، دقت جماعت!

(بكر آياقغا قالقا)

بكر— (راضيەغا قاراب) حرمتلو راضيە خانم! مين اوز ايلمدەن چيتدە اوقوچى بر يگت، سزنك اويدە بيك‌كوب قدر حرمت‌كوردم، شولارنك همەسى اوچون سزگە تشكر ايتەم... ايندى مونا اللّٰهغا شكر امتحانلارنى بتردم، شاگردلكدەن چغوب خلقيما خدمتگە كرشرگە وقت جيتدى. قازاندا ياشاگەن دورمدە سزنگ ايكى كوزگز بانو طوتاش برلە (بابو باشن ئييە) طانشدق. خلقن طبيعتن اويرەندم... اولدا مينى كوردى، بلدى، سز دە كورديگز ايشتدگز! ايندى مين ياگى طورمش آلدندا طورام، نصيب بولسا ايليمە قايتوب آدواقات بولورغا نيتلەنەم، شول يولدا جيگللك بولسون اوچون طورمشدا بارشرغا ايپدەش بولسون اوچون بانو طوتاشنى رفيقەلكگە چاقردم. اولدا تربيەلى آنا-نگ تربيەلى بالاسى سزنگ رخصتگزگە سزنگ فاتحەگزگە باغلادى. مونا مين سزدەن توبەنچيلك بلەن عزيز قزگز بانو طوتاش‌نى مينم بلە برگە طورمشن بولشرگە رخصت بيرويگزنى اوتنەم. بزنگ‌كوگللەر-مزدەگى بر برمزگە قارشى بولغان محبتمزنگ شرعى يولغا قويلوينا فاتحە بيروب نكاحمزغا راضى بولساگز ايدى!... مين سزدەن شول الوغ يوموشنى كيرى قايتارماويگزنى بيك اوتنەم! قزارب اوطرا... طنلق...

راضيە— رحمت بكر افندى التفاتگزگە!... موندى الوغ اشنى

باشلاغاندا آتا آنانگ فاتحه‌سی برنچی اورندا... ئه‌تیله‌ر گز... ئه‌نیله‌ر-
گزده‌ن فاتحه آلدیگزموصوڭ ؟

بکر— آلدم. زور بر فاتحه جیبه‌رگه‌نله‌ر. هم‌ده کیلن بیکه‌نی
تیزره‌ك آلوب قایت دیگه‌نله‌ر. آلار دورت کوز بله‌ن یاش کیلننی کوته‌له‌ر.

راضیه— قزم یتیم اوسدی، ئه‌تیسی یوق، کیگه‌شله‌شورگه کشم
یوق... سزنی ده طانویم بلویم کوب توگل... بو نیتگز ایندی اویلاب
اشله‌گه‌ن بر اش‌در... ئه‌لی بانو مینم برده‌ن بر قزم... مینم برده‌ن بر
ایده‌شم... بو بر طول خاتون بر یتیم قز آلدندا اویناوغنا توگل‌در.

بکر— استغفرالله، استغفرالله، راضیه خانم!

راضیه— (تیك طورا... بر آزدان) قزم اوزی راضی بولغاچ مین ده
راضی.

(بکر طورب راضیه نك قولن اوبه، توینده‌ن آلوب بانوغا آق چه‌چه‌ك تقدیم ایته.
بانو آلغاچ آنك دا قولن اوبه.)

همه یگتله‌ر قزلار— مبارك بولسون!..

بکر— (بانونك قولن آلوب آیاق اوره‌قالقوب) آبزتای فاتحه بیرگز ایندی!

راضیه— اوطرگز ئه‌لی آزراق. علیمه! (علیمه کره) بار خیرالله
آبزینی چاقر، آبزتای طوتاشنی وعده‌له‌شه‌مز حاضراوك دعأ مجلسینه
رحیم ایتسون دیب ئه‌یتدی دیگ. (علیمه چغا)

راضیه— شوندا بر اورن حاضرله‌گز ئه‌لی، اول سفر چغا طور-
غان کشی، کوگلی بویوق کشی، دعأسینك قبول بولاطورغان چاغی...

(یگتله‌ر راضیه غا قارشی یاقدا اورن حاضرلیله‌ر. برسینه برسی عجبله‌نوبره‌ك قاراشالار.
یاوزا بر آزدان علیمه کرب آچی طاوش بله): خیرالله آبزی یاخود چقغان!...

راضیه— یاخود چقغان... ایندی بوسی یاخود چغا!... یه‌گز آلای
بولسا بر دعأ قیلیق.

راضیه— یگتله‌ر، طوتاشلار! قزم طورمشنگ ایگ زور آدیمن
آطلی، نچکه صراط کوپرنده‌ن کیچه، آناسی کبك بختسز بولماسون

دیب همه‌گز دعادا بولگز! (یاشنه طغلا) بکر افندی! خاتون قز اول ضعیف بولا. مینم قزم آتاسز اوسدی، مین آنی یومورقا اچنده‌گی صاری کبك تربیه‌له‌دم، ایندی شول اماتنی سیگا طابشرام، ایری‌ده دوستی‌دا، ایبده‌شی‌ده بول! قزم! بو کونده سین آنا قویندان چغاسگ، مونا سینگ آرقا طایاناچاغگ، مونا سینگ قایغو شادلغگنی بولشوچی! سین ئه‌لی یاش تجربه‌سز! آنگ سوزن طگلا، خلفه کبك اعتبار ایت، آنی الوغلا! خیانت ایتمه! ایرگنگ عیبن کورمه! اوز عیبگنی کورسه‌تمه! یه‌گز بر دعأ! (همه‌سی قول کوته‌ره‌له‌ر)

(دعأده‌ن صوك یگتله‌ر قزلار کیلوب «مبارك بولسون! مبارك بولسون!» دیب ایکیسن‌ده قوتلیلار، بکر ایکنچی تویونتی آلوب بانوغا بیره، آنی آچوب بوله‌کله‌ر قاراماعا طوتنالار، بولمه یانندان ماهروی کورینه قولندا عارمون)

ماهروی— مینی چاقروچی بولماسادا طویدان قالمیم دیب کیلدم، طوی مبارك بولسون! طویدان طوقماقدا قالمی دی... ماهروی قالامی؟ بورنی برله بوز تیشوب طورمش اویوشدرغان ماهروی قالامی؟

راضیه— ئه‌یده رحیم ایت ماهروی!

قزلار— رحیم ایت ماهروی آبزتای.

یگتله‌ر—بویوریگز آبزتای.

ماهروی— ایتهم ایتهم، (اوطرب) دنیادا ایکی تورلی کشی بولا: برسی آلدینا کیلگه‌ن نعمتنی آشی بلمی (بانوغا قاراب) ئه‌نیگ کبك... برسی چاقرلماغان یرگه بارب کرب قارینن طویدرا... (اوزینه کورسه‌ته) مونا یاشله‌ر، کشی قدرله‌گه‌نی کوتوب طورماینچا اوزگزنی اوزگز قدرله‌گز!

یگتله‌ر قزلار— شولای ماهروی آبزتای بیك شولای!

ماهروی— یه موزیقاگز بارمو؟ (اوطرب غارمون اوینارغا طوتنا، بر قز پیانینوعا اوطرا، موزیقا باشلانا. یاشله‌ر همه‌سی پارلانالار، خیرالله نك اورنی بوش طورا، راضیه اوسته‌ل یانندا یالغز قالا... موزیقا اچنده آقرین‌غنا په‌رده توشه.)

اوچنچی پەردە

.بر یل وقت اوتکەن. شول اوق اوی. آصراو تەرەزەلەر آلوب یوری. بر تەرەزەنی آلوب:

— مونا نیندی یاقتروب کیتدی... یاز بولا باشلاسا کوگل راحتلەنوب کیتە... (قارانوب) ئللە خان مسجدی تیرەسی یاشارا باشلاغان؟!.. بزنگ آولدا قزلار کیندر آغارتا طورغانلاردر... صابان طوینا حاضرلەنە طورغانلاردر... ئەی بویل صابان طوییدا بولماس ایندی... آندا میداندا کورەشرگە کشیدە قالماغان!.. مالای صالاینیغنا قانفیت پرەننیکگە کورەشدرمەسەك. قز کیتوب کیلن کیلمەگەچ، سولگی جیبارغادا اورن یوق! چابشدررغا آط دا بتکەن، بارسن قازناغا آلوب بترگەنلەر... اوچ یل بیت!... بو تیلیسی همان صوغشقان بولا! یارطی یرنی بیروب بتردی ایندی (اوزی گیرمان کوین یرلی.)

آق ایدلگە توشەرسگ قولاچ صالب یوزەرسگ
کوکی قچقرغان چاقلاردا نیچك ایتوب توزەرسگ
. . . .

(ایکنچی اوی تەرەزەسندەن ماهروی قچقرا): علیمە! بیك موڭ یرلیسگ برەر یگتنی صوقلاندرماقچی بولامسگ ئللە؟

علیمە— نیندی یگت؟! یگت قالدیمونی؟! آوچتری گە باشقایورطدا ایر دە یوق!...

ماهروی— کون نیندی ماتور!.. قویاش نوری اوینی!..

علیمە— صیبرچق کیلمەگەنمی ماهروی آبصطای؟

ماهروی— یوق ئەلی. ئەلی بیت یل بیك ایرتە... غارمون اویناب جیباریمی، یرلیمسگ؟

علیمه— ئەیدە ئەیتدر... شو لایدا کوکلنی آچماسالک...

(ماهروی غارمون اوینی، علیمه صوغش کوین یرلی، بولمه یاغندان کریمه کیلوب کره)

کریمه— راضیه قایتمادیمو؟

علیمه— (همان اشلی) یوق ئەلی کریمه آبزتای... اوزمده کوتەم ایندی... اش یوقدان اش طابوب یوری ایندی شوندا... تگی پالالک‌لەرندەن بوشانغاچ آزراق طنوب قالغان ایدی... ایندی طاغی مسلمان لازاریتینه یوررگه طوتندی... شول صالدات پچراغندان نیندی راحت طابا طورغاندر!...

کریمه— آلای دیمه، آلار دا آدم بالاسی، آلار یت اوز اختیاری بله صوغشقا کیتمه‌گەن... بانودان خط بارمو؟

علیمه— بار ایدی، آطنا صاین آلامز، طوتاشنگ آوری بار دی، اوغل بولسا تیمر قوشامز دیگەنلەر.

ماهروی— تیمر دی؟! ئەهی ئەهی (کوله) مونا طابقانلار اسم؟! تیمر! ایکنچیسی بولسا طومور قوشارلار ایندی.

کریمه— نیك ماتور ایچ، اول یت آقساق تیمر دیگەن بزنگ بر باطر پادشاه بولغان، اول اورسنی بیك قیناغان...

علیمه— (قیچقرب) یه ماهروی آپا نیك طوقتادك؟

ماهروی— حضرت مسجدگه کیله...

کریمه— راضیه قایتقاچدا میکا آیاق برلەن‌گنه شاقا ئەلی علیمه یومشم بار، جەمه!

علیمه— یاری کریمه آبزتای، صاماوارم سونمه‌گەنمی، قاری کیت ئەلی!..

کریمه— (یراقدان) صاماوارك طاشوب بتکەن!..

علیمه— شولایدر شول! (بر تەرەزەنی کوتەرب چغوب کیته، صحنه بوش طورا، ماهروی‌نگ غارمونی‌غنا ایشتله)

علیمه— اویم صوونوب کیتکەن (تەزەزەدەن باشن طغوب) ئەستری! ئەستری!

طشدان— ئە... ئە.

علیمه— دراوا تاسقای!

استری— ئە؟

علیمه— اوطون کرت، اوطون! (قولین بوطاب کورسەتە)

استری— ئە!

علیمه— هیچ بر سوز آکلاتر حال یوق!.. (آوستریالی اسیر اوطون کوتەرب کرە ایدەنگە تاشلی)

علیمه— قورقدڭ.

استری— ئە؟

علیمه— (یانینا کیلوب) ئە ئە... تلسز اوچتری...

اسیر— اوچتری، نو اوچتری، نو اوچتری (کوکرەگینە صوغوب) ماجار...

علیمه— اوچتری

اسیر— نو اوچتری، ماجار... (صاقالین کورسەتوب) صاقال... (قولین کورسەتوب) ئەل، ئەل...

علیمه— پەرەمەچ، بو مسلمانچا بله...

اسیر— (بالطاسن کورسەتوب) بالطا...

علیمه— ماهروی آبصطای، اوچتری مسلمانچا بله...

ماهروی— چنمی؟ حاضر کرەم.... (ایشکدەن غارمونن کوتەروب کرە)

علیمه— توایا صاقال...

اسیر— صاقال...

علیمه— (قولین کورسەتە)

اسیر— ئەل، (بالطاسن کورسەتوب) بالطا

ماهروی— اچتری، کاك توایا ازنای؟

اسیر— نو اوچتری ، ماجار...

ماهروی— ماجار؟ کم صوك اول علیمه ماجار؟

ماهروی— توایا تورك؟

اسیر— نو تورقا (ماهروی‌غا کورسه‌توب) تورقا!.. (علیمه‌گه‌ده) تورقا!

علیمه— ماجار، ماجار، شیطان بلدی دی سینگ ماجار گنی!

ماهروی— ئه‌ی ئه‌ی ماجار باشی دیگه‌ن آول بار قازان آرتندا!... (اسیرگه) твоя баранчук есть?

(اسیر آگلامی. علیمه قولی بله‌ن کورسه‌توب یغلاغان بولوب آگلاتا. اسیر باشن ئیبه)

ماهروی— نیچه؟ (بارماغی بله صاناب) بر، ایکی، اوچ...

اسیر— (بارماغی بله) ایکی! (کسه‌سن کورسه‌توب) یوق!

علیمه— ای مایا نیت.

اسیر— (قارانا، ماهروی‌غا غارمونن کورسه‌توب) اوینا!

(ماهروی اوینی، اسیر بیبانینوغا کورسه‌توب اوینارغا تله‌وین آگلاتا. بیبانینوغا اوطر-تالار، اسیر آردو مارشین اوینی)

علیمه— بو بیت بزنگ تیاتردا اوینی طورغان تورك کوین اوینی...

(اسیر کوله. اوزی همان اوینی)

راضیه— (کیلوب کره) بوتون اورامغا طاوشگز ایشتله، نیندی جیبون یاصادیگز؟ (اسیر طوقتی، راضیه گه باش ئیبه)

علیمه— مونا آبزتاقایم، بیك اوستا ایتدیرب بزنگ کوینی اوینی، آندان بزنگ سوزله‌رنی بله... (اسیر کولوب طورا)

راضیه— یاب ته‌ره‌زه‌له‌رگنی أویگ آران کبك بولغان... ئه‌یده ماهروی چای اچه‌رمز اوز...

ماهروی— مین ئه‌زرگه حاضر، ئه‌لی موگارغا ایسم کیتوب طورا تمام بزنگچه اوینی.

راضیه— صاماوارگنی کرت! (علیمه ته‌ره‌زه‌له‌رنی یابوب چغا) یه نه‌رسه اوینی صوك؟ (اسیرگه اوینا دیب قولی بله‌ن کورسه‌ته، اوزی کیمله‌رن صالوب اوطرا، اسیر طاغی تورك مارشین اوینی، علیمه صاماوار کرته، راضیه چای صالا، اسیر همان

اوینی، کریمه کیلوب کره قولینا ۱۱ یاشلك بر ایر بالا طوتقان)

کریمه— ایسه‌نله‌رمیسز!

راضیه— ئه‌یده! خوش، کریمه آبزتای!

ایر بالا— بو بزم مارش! آردو (موزیقا یانینا بارا دا آردو کوین یرلارغا طوتینا، اسیر کولوب کولوب اوینی مالای یرلی):

آردومز ایتدی یمین، تره‌دی حاك زمین؛
ملتی ایتدی یمین، آچلدی راه نوین.
سنجاغمز شأنمز، عثمانلی عنوانمز؛
وطن بزم جانمز، فدا اولسون قانمز.

(خاتونلار اوطروب ایسله‌ری کیتوب طگلاب طورالار، اسیر اوینی مالای یرلی. طوقتاغاچ)

راضیه— یاخشی، یاخشی! (اسیرگه چای یاصاب بیره، علیمه آشارغا اچه‌رگه ایلته، اسیر اورنندا آشارغا أچه‌رگه طوتینا)

کریمه— مونا پچه‌ن بازارینا چقغان ایدم، بر مسلمان صالداتی شول بالانی آلوچی یوقمو، تورك بالاسی، اوزم بله برگه آلوب قایتدم دیب قچقرب یوری، «بیر اوغلم آلیم» دیدم، کوگلمده‌ن راضیه سینی اویلادم، مونا تله‌سه‌ك سیگا بر اوغل.

راضیه— کیل بالام، اسمگ کم؟

بالا— شوکت.

راضیه— آتاك بارمو؟ (بالا آگلامی)

راضیه— آناك بارمو؟

بالا— آنام، ئه‌وه‌ت خانم افندی، آنام واردی، قازاق کلدی، أولدردی، بابام قاچدی... کتدی...

کریمه— کوب سوزن آگلاب بولا.

راضیه— اوطر! (بالا اوطرا، چای بیره‌لر)

راضیه— سین نیچه یاشده!

بالا— قاچ یاشده؟ اون برده

علیمه— تمام بزنگچه سویلی!

راضیه— بزنگچه سویله‌مى بر خلق ييت! آغاك بارمو؟

شوكت— آغا واردى، حليم آغا ديورله‌ردى ئه‌رمه‌نى كلدى، كسدى... جامع واردى... قازاق كلدى، ياقدى...

كريمه— اوزى بيك اوستا سويلى، سويله‌سون ئه‌لى! يه اوغلم سويله نى بولدى.

شوكت— نه اولدى؟.. ديورسك. قش دى... بايرام اولدى... داوول چالندى. آردو مارشين سويله‌ب عسكر كلدى... كويده دوگون اولدى. چوق چوق شكرلمه واردى. جامعه كيتدك، مناره‌يه قرمزى بايراق آصلمش. امام افندى دعأ ايتدى... پاشا كلدى... بم بياض آطه بينمش... قلچى آلتون... اوغللارم پادشاه سزه سلام سويله‌دى ديدى ده پادشاهم چوق ياشا ديه باغرديلار. هپسينه تفك ويردى! قومشى حميد تفك آلدى. ميوه‌جى احمد ده تفك آلدى. بابامه دا بر تفك ويردى. بكا ده وير ديدم، دها كوجكسك چوجغم ديدى... صوگرا چوق چوق عسكر كلدى، كچدى... كلدى كچدى.... بزم أويمزه ده ضابطلار مسافر اولدى... آنام پيلاو ياپدى... ات قوووردى، يوغورت ويردى. بيوك بر دوگون اولدى... صوگرا... داغلاره چقديلار... ايركنده‌ن تفك پاطلامايه باشلادى آنام بم بياض كيسلمشدى،... اوغلم أوده اول، محاربه وار قازاق گليور ديدى... طوپ پاطلادى تفك پاطلادى باغرمايه باشلاديلار... بزم كويمزه قازاق كلدى... بابام تفك آلدى داغه كتدى بز قالدق... دون اويومادق... صباح بتون چوچوقلار قادينلار جامعه طوپلاندى... قازاق كلدى... ئه‌رمه‌نى كلدى... تفك پاطلادى... آنام باغردى.... لااله الاالله ديه اوقودى... تفك يرينه تفك پاطلادى جامع توتون اولدى، بن ده يره دوشدم... آنامى... بولدم اولده يره دوشمش قانه بوغلمش... كوچوك همشيره‌م قان اچنده... آنام شوكت ديدى. بنى ئه‌ليله باصدى... الله الله ديدى... صوسدى. دها ئه‌رمه‌نيلر كلدى... دها تفك پاطلادى... دها توتون... قومشى حليمه

حانم ده امام افندی قاریسی اسما حانم ده بکر گلینی فطریه حانم ده هپسی أولمش‌دی، جامع صووقدی بنی روس قازاقی آلدی کیتدی... اوزاقه کیتدك... کیتدك... حسته حانه‌یه توشدم... علی اسمنده بری وارمش بنی آلدی او دا مجروحدی أولدی. ئه‌لسز حمید ه براقدی... او دا کتدی بنی داها باشقا برسینه ویردی. صوگرا فاتح اسمنده برسیله شمندوفره مندك چوق صووقدی، کیتدك کیتدك، اویودق. بورایه کلدك. بوراسی تورك شهری ایمش. جامعلار وار بنم بابام، حانم افندی، چابوق کله‌چه کمی؟

راضیه— کیله‌چه‌ك.کیله‌چه‌ك

شوکت— بن مکتبه کیرورم صوگره ظابط اولورم. صوگره پاشا اولورم بم بیاض آطه بینه‌رم...

خاتونلار— میسکین یتیم!

کریمه— شولای...

راضیه— گه‌زیته‌لەر بیك کوب بالا یتیم قالدی دیب یازغانلار ایدی، شولارنگ برسی ایندی... یاری بزده طورسن، ایده‌ش بولور... (بالاغا) اوغلم اوقی بله‌مسڭ؟...

(آوستری چنایاغن شلطرتا توشه، علیمه آکارغا طاغی چای یاصاب بیره)

شوکت— بیلیورم...

راضیه— (علیمه‌گه) بار ئه‌لی بر کتاب کیتر! (علیمه کتاب کیتره، شوکت اوقورغا طوتینا): مین مکتبگه بارام، مکتبده سبق اوقیم...

راضیه— یاری، یاری، یه چه‌یگنی اچ ایندی! سین ایندی آتاڭ (کریمه: باباڭ دیین) باباڭ کیلگه‌نچه بزده طوررسڭ.

شوکت— چای اچوب آشاب طوررمن، بن مکتبه کیده‌رم...

راضیه— مکتبگه ده کیته‌رسڭ.

کریمه— بو صوغشدا نی قادار خلق ئه‌رەم بولدی، ئه‌لی الله‌غا شکر صوغشلار یراق بولدی دیگز!... (ایشك قاغالار)

Из личной библиотеки Ахмеджановой М.

علیمه— چغام، چغام. (چغوب کیته. برآزدان .بر خط .برنیچه گەزیته کوتەرب کره)
علیمه— پوچته!
راضیه— بانو لاردانذر (آچوب اوقورغا طوتنا، تیك طورالار راضیه اوقی)
کریمه— نی بار؟
راضیه— هەمەمز سلامت، بکرنی صالداتقا چاقرغانلار ایدی قو- میسیه، ۳ آیغا قالدردی دیگەن... آندا دا صالدات باروب جیتدی...
(شول آرادا بولمه یاغنذان طاوش چغا، شاکره، فاتح یغلاشوب کیلوب کرەلەر قوللارندا خط)
بالالار— ئەبی ئەبی، ئەتی اولگەن. ئەتی صوغشدا اولگەن، ئەتی اولگەن، ئەتیم بەغرم اولگەن.(هەمەسی آیاق اوره سیکرب طورا، اسیر ده طورا، قاتوب طورالار)
کریمه— یوق بەبکەم، یوق سوز، ئەتیگ اولەمی صوك؟!...
شاکره— اولگەن، اولگەن، مونا خطی، ای الله ای الله، ئلگەری ئەنی اولدی، ئەنیسز قالدق... ایندی ئەتی أولدی... یتیم قالدق،
(اوکرب یغلیلار. راضیه خطنی آلوب اوقورغا قورقوب قاتوب طورا)
کریمه— اوقو ایندی!
راضیه— (یاش اچنده) سزکه عزتلو بالالارغا بزکه اسپاص‌اویەزی رامان وولستی قارغا آولینگ احمدجان محمدجان‌دان بیك کوب سلام. وکنه معلوم ایتەمن سزنگ آتاگز خیرالله حسام‌الدین اوغلی فخرالدینف صالدات تریتووا استریلقوواغا یاواویلیچستوا تساریسویچا پولقا فیورالنگ ایکنچی کوتنده بولغان صوغشدا آوستریا فرونتندا قاتی جراحتلەنوب ایکنچی کوتنی بالنیتسده جانن تسلیم ایتدی... وصیتی بوینچا اش ایتەرگە قوشدی، الله تعالی رحمتنده قیلسون. مونی یازغوچی احمد جان محمدجان اوغلی دیب بلەسزلەر، ایسەن صاو قایتسا ایدی دیب دعا قیلاسزلار... (هەمەسی یغلی)
کریمه— (قولن کوتەرب) اناللە واناالیه راجعون.
علیمه— (اسیرگەباروب، اوستەلگەصوغوب) سینگ اوچتری‌لەرك اوتر- گەن! نیك اوتردگز (بالالارغا کورسەتوب) بولار نیشلەر؟...

اسیر— (آبدراب طورا) نیت اوچتری نیت اوچتری... ماجار

شوکت— (فاتحنك یانینا باروب) بنمده آنام أولدی، همشیرهم أولدی... آغلاما! مکتبه برابر کیدهرز... ضابط اولورسگ.

کریمه— (طوروب بالالارنی آلوب چغوب کیته) یوق درست توگل اوغلم، درست توگل! بو یوق خبر گنه، کم بله... بیت آندی یا گلش خطلار بولا... (یغلی یغلی کیتهلر، ماهروی غارمونن یاشرب کنه آلوب چغا، اسیرده آقرنغنا یو غالا... راضیه شوکت قالالار، راضیه اوکروب یغلارغا طوتنا)

راضیه— ئهی میسکین! ئهی میسکین! کوز آلدمدا باصوب طورا میسکین! مونا شوندا اوطروب بیت چهی اچدی. خوش صاو بولگز مینمده بالالارغا کوز قولاق بولگز دیدی... ئهلی دی طورمشنگ تهمی بتدیده... آرتق آرتنداندا یورمهدم... کیتهم... پاخود چغام ایندی... دی... اوزی یاشینه طغلغان... خوشگز... بحیل بولگز... تگی کوتی تگیلهی بولماسا، بلکه بوگون بولای بولماس ایدی دی... طوغری، طوغری اول کوتی اول آلای بولماسا بوگون اول بولای بولماس ایدی... اول ئلله قایدا چیتده اورس آراسندا أولوب یاتماس ایدی... تگی کوتی آلای بولماسا بوکونگی کونده اول یسینسز جان بیروب، جنازهسز تهلیلسز کفنسز اورس مزارلغندا اولهکسهکبك طاشلانماس ایدی... بحیل بول خیرالله آبزی بحیل بول!... بحیل بول! مین عیبلی... مین سینی بالام اوچون قربان ایتدم... سینی گنه توگل اوزمنی ده... اوزمنی ده قربان ایتدم... بحیل بول! رنجوب یاتما! بحیل بول! ... آندا اولسهڭ، سین آندا قان اچنده بوغلوب، بالالارگنی کوررگه تیلمروب اولسهڭ مین موندا... یالغزلقدا یتیملکده... بوولام... یالغزلقدان... یورهگم طوگوب اوشوب قایا باررغا یر طابالمیم... باشمنی قایا قویارغا یر بولا آلمیم... آنگ راحتی، آنگ کوگل طنچلغی اوچون سینی، اوزمنی، ایکیمزنگده کیلهچهگمزنی، بلکه اوی طولوسی ماتور ماتور بالالارنی، فدا ایتکهن قزم حاضر یوق... اول

کیتدی... کیتدی... قریم‌غا کیتدی... اوزی اوچون آناسینگ نیندی قربانلار یاصاغانن باشینادا کرتوب چغارماینچا کیتدی... اوزینگ طورمشی بله مه‌ش بولوب کیتدی... ئه‌نی یالغز قالا... ئه‌نی یتیم قالا... ئه‌نی صاق قالا دیب بلکه، باشینادا کرتوب چغارمادی... اوزینگ محبتی بله ایسروب... میئی‌ده اونوتدی... یالغزلغمنی‌دا کورمه‌دی... کوره آلمادی... رنجمیم... والله رنجمیم... راحت طور قزم، راحت یاشا قزم... صنقلق کورمه!.. کیتکه‌نده اوزاتقاندا کوگل اوچون گنه‌ده ئه‌نی ئه‌یده بزنك بله دیگه‌ن برگنه سوز ده ئه‌یتمه‌دی... کوگل اوچون گنه بولسادا ئه‌یتمه‌دی...

شوکت— خانم افندی آغلاما! خانم افندی آغلاما!...

راضیه— یوق بالام یوق ئیچ! بتدی... کیل موندا... (شوکت‌نی سویوب) مونا موندا بر یتیم، تگنده ایکی یتیم، شول یتیم بالالار آراسندا بر یتیم قارچق بر اورن طابار ئه‌لی! شول یتیمله‌ر آراسندا بر یتیم یلی بولور ئه‌لی! سز بختلیله‌ر راحتگزده بولگز! سویگز، سویلگز، یاشاگز!... بز اوکسزله‌ر یتیمله‌ر، یازمشنگ اوگی بالالاری قایغریق، یغلیق، کویلیك... (شوکت‌گه) اوغلم، طهارت توزی بله‌مسگ؟...

شوکت— بیلیورم!

راضیه— (باشندان صیپاپ) بار طهارت توز، علیمه! علیمه! (علیمه کره)

علیمه— نه‌رسه؟

راضیه— بار کریمه آبزتایغا ئه‌یت، بالالار بله طهارت توزوب منسونله‌ر، خیرالله آبزیغا تهلیل اوقیمز دیب ئه‌یتدی دیگن. ماهروی‌غادا ئه‌یت! آشگنی کوبره‌ك صال، بالالار بوگون بزده آشارلار!...

(اوزی‌ده طهارتله‌نورگه چغا، صحنه بوش طورا... بر آزدان بیتن سورته سورته راصیه کره، آنگ آرتندان شوکت کره)

شوکت— بزم کویده جامع طرفندا چشمه واردی، چوق طاتلو صولی ایدی!... رمضاندا بابامله قندیل بایرامینه کیده‌ردك آنام طاتلو

یاپاردی... قایماق ویرردی... سحر کلدکده داوول چالورلاردی.

(صزغانغان جیگن جیبەرە جیبەرە کریمە کیلوب کرە، قولندا تسبیحی. آنگ آرتندا بالالار، بالالار ایکیسیدە همان یلاودان طوقتاماغانلار)

راضیە— (باشلارندان صیپاپ) کیلگز بالالار!

(ماهرویدا کرە، نمازلقلار جەیەلەر، همەسی ایدەنگە تزیلوب اوطرالار)

راضیە— یەگز بالالار، ئەتیگزنگ روحینا برتهلیل اوقیق، اول ایسەن بولسا تیز قایتسون دیب، اولگەن بولسا اورنی اوجماحدا بولسون دیب دعا قیلیق! (بالالار طاغی قچقرب یغلیلار)

کریمە— (قچقرب) لااله الاالله... (همەسی آوز اچندەن ئەیتەلەر... ر آزدان صوگ): اوشبو اوقوغان تهلیللەرگزنگ ثوابن مرحوم خیرالله حسامالدین اوغلینگ روحینا باغشلادگزمو؟ (همەسی قچقرب یغلی)

کریمە— باغشلادگزمو؟ (بارسیدا یاش اچندەن باغشلادق، دیلەر، باردا قول کوتەرەلەر... برآزدان علیمە چابوب کرە، بولارنی کورمەینچە):

علیمە— (قاتی طاوش بلە) آبزتای، تگی قهر پادشاەنی توشرگەنلەر دی... مسلمانغا جیگللك بولادر دی... بوتون خلق میدانغا جیلغان! تیزرەك! (همەسی تیزگە یوزلەرن سورتب طورالار... باردا آبدراودا... راضیە تەرزەنی آچا، اورامدان «یاشاسون حریت!» دیگەن طاوشلار ایشتلە)

کریمە— آلای بولسا صوغشدا بتدی... ایسەن صاو بولغانلار همەسی ایلینە قایتر...

فاتح— بزنگ ئەتی گنە قایتماس! بزنگ ئەتی گنە قایتماس!..

شاکرە— لغنت توشکەن اوزیدە دومکدی، ئەتینی گنە أوترتدی...

شوکت— بنمدە بابام کلەجك! کویە کیدەجەگم، مکتبە کیدەجەگم، ضابط اولاچاغم!...

(اسیر کیلوب کرە، آوزی برلغان. اوزینە کورسەتوب): ماجار! (بالالارغا کورسەتوب) ماجار! ماجار!...

راضیە— ئەیدەگز همەگز!... (اوستلەرینە کیەلەر، اورامدان زور طاوشلار ایشتلە.)

یاشاسین حریت! یاشاسین ملت! (شول طاوشلار اچندە پەردە توشە.)

دورتنچی پەردە

شول اوق أوی. بر یلدان صوڭ... پەردە آچلغاندا صحنە بوش. بر آزدان خاتون دوقتور گلثوم آنگ آرتندان راضیه چغا. راضیه باشن آق یاولق بلەن بەیلەگەن. اوستینە زور بر شەل صالغان. یابقغان، قارتایغان، یوتکرە.

گلثوم— بر نەرسە یوق آبزتای، قاتیراق صووق آلدرغانسز، بر ایکی کون طشقا چقماگز ایندی.

راضیه— نیچك چقمیسڭ... بردەنبر قزم ایدی، ایندی ایکی آی بولا بر خبر یوق، کوگل طنمی شول!...

گلثوم— بر نەرسە دە یوقدر، منە خطیدا کیلور خبریدەبولور...

راضیه— (یوتکرب) آوزگە بالدە مای. ئەلی منە بوتون گەزیتە شول قریمداغی بالشاویك صوغشی بلەن طولغان. مفتی حضرت کبك مفتینی قلچ بلەن طوراب دیگگزگە طاشلاغاچ، اول بزنکیلەر نیشلەگەندر ایندی؟...

گلثوم— یوق، برنیدە یوقدر... ئەنە شول دارونی ایرتە بر، کیچ بر اچ... لکن قارا آبزتای صووق تیدرمە!...

راضیه— ئلگەری مەتروشکە قایناتوب آق بال بلە اچسەڭ قول بلە آلغان کبك بولا ایدی، حاضر بالی قایدا دا مەتروشکەسی قایدا؟!...

گلثوم— کوگلگ نی تلەسە شونی آشا، نی تلەسە شونی اچ، لکن صاق بول، صووق تیدرمە... برآز أوشەنوب کیتکەنسڭ آبزتای، کوبرەك قایغردڭ آخریسی؟

راضیه— شولای بولدی شول... مینم یازمشم شوندی بولدی... آرتقا ئەیلەنوب قاراسام، بر شادلقلی کون یوق! مین طوینیدا یغلاب ایتدم، جنازەنیدا یغلاب کوتەردم...

گلثوم— مونا ایندی طنچلاب طوررسگ. یاراخود توشکه‌چ بیك ماتور ایتدیرب اوفا تیره‌سینه قمزغا باررسگ، آزراق هوا آلشدیررغا کیره‌ك آبزتای!

راضیه— شولایدر شول! قریمدان نیندی خبر بولا بیت، مین بیت طول طورمشنی طاتیغان. آلای بولای کیه‌ونی اوترمه‌سونله‌رده قزم‌دا اوزم کبك بولماسون دیب شیکله‌نه‌م...

گلثوم— یوق، بر نی یوق، خوش آبزتای.

راضیه— خوش، آلای بولسا زغفران بله آیت‌الکرسی یازدرب اچدرگه یاریمی؟

گلثوم— (چغا چغا) بیك یاری، بیك یاری، خوش.

راضیه— (آقرن‌غنا یوری، ته‌ره‌زه‌گه بارا) مونا شوندان حاضر قزم کیلوب کرر کبك بولا... یراق یرنگ شونسی آور شول!.. شوکت اوغلم سین آندامی؟..

(شوکت تگی بولمه‌ده‌ن موندا موندا دیب قچقرادا برآزدان کیلوب چغا)

شوکت— یوموشگ بارمی؟

راضیه— یوق یوموشم یوق، ئه‌لی یالغز کبك بولوب کیتدم ده چاقردم... (باشندان صیپاپ) سبق‌اوقیمسگ؟

شوکت— ئیو، ایرته‌گه بز مکتبده تورکچه یرلیمز، سین باراه سگ خانم؟

راضیه— یوق اوغلم، کورمیسگمو آوراب طورام... ئه‌نه قزمدان دا خبر یوق!... آندا دا قریمدا بیك کوب مسلمانتی اورس کیسکه‌ن دی، قورقوب طورام.. سزده‌گی کبك کیسکه‌ن، صویغان، طوراغان دی... (طاغی سویوب) بار اوغلم اوقو سبقگنی!... کیچ بله مینم قزم بله کیه‌و سلامت بولسون دیب دعا قیل، جه‌مه!؟...

شوکت— جه! (راضیه کوزن سورته، اوزی یوتکره، شوکت یوغالا...)

راضیه— (یالغز) ئه‌لله‌نی کوگلده طنچلق بتدی!... بو دیم

خیرالله آبزی کوگلندەن رنجوب أولدی می ایکەن ئلله دیم... شول اولگەندەن بیرلی بوتونلەی دردم قاچدی... ئلله نیندی بر پریمو شیطانمو، دشمانمو باصار کبك... گل قورقوب طورام... شوکت!..

شوکت— (تگی بولمەدەن)نەرسە خانم؟

راضیه— سزنگ خلفەلەر موندا دا بالشاویك مسلمانتی کیسەر دیب سویلەمیلەرمو؟

شوکت— یوق خانم، یوق!

راضیه— یوق دیگن، یوق بولسون!... قریمدا دا بولماغان بولسا بیك شەب بولا ایدی ئە!؟ (علیمه کیلوب کره، اوستی باشی تیشنمەگەن)

علیمه— نیك قاراگغیدا اوطراسگ آبزتای؟

راضیه— قاراگغی توشدیمینی؟ مین بلمەدم دە!... (علیمه اوط قابزا)

راضیه— مونا کوگللی بولوب کیتدی!...

علیمه— (جنتکلەب قاراب) دوقتور حاضر کیلەم دیگەن ایدی کیلدیمو؟

راضیه— کیلدی... یە نی بولدی؟...

علیمه— نی بولدی... بولارنگ بیت جەبەلە یاغی یوق! آندا بارساڭ تگندەن کاغدکیتر دی... موندا بارساڭ آندان دی... یوری طورغاچ سین شوراغا بار دیدیلەر... شوراسینە کیتدم... ایندی خلق ایندی خلق!.. بزنگ طوتاش وقتندا بزگە یوری طورغان بوتون یاش جیلکەنچك آندا ایکەن!... ئەلی تگی صوچی کمالنگ اوغلیدا آندا شورا بولغان بولوب اوطرا... باردم... آبزتای دیدم طوتاشنگ خبرن بلە آلمایچا بیك بورچلا... کوندە تیلیغرام جیبەرەمز، برسینە دە جواب یوق، خبر بلشوب بیر دیدم. الوغلانوبقنا یاری قارارمز دی، حضرتلەر کبك اوطرغان!... قراربز توگل جواب آلدا بیر! آتاگنی آبزتای بیك کوب آشاتدی اونوتدگمونی دیدم. شوندان تگی طوتاش وقتندا یوری طورغان احمد کیلوب چقدی. نیشلەب یوریسگ علیمه دی... نیشلەب یوریم ئلگەری طوتاش وقتندا کوندە کیلوب صیلانا ایدیگز، صاماوار

قویا قوولارم یاریلوب بته ایدی، ایندیئزیگز یوق دیدم مونا آبزتای بیك بورچلا، طوتاشدان ایکی آیدان بیرلی خبر یوق، تیلیغرامغاداجواب یوق، شوگاردان جواب آلوب بیر دیدم... آلای ایکه‌ن درست، درست دیدی‌ده کیتدی... طاغی برسن آلوب کیلدی. سویله‌شدیله‌رده مین دی ایرته‌گه طوغری چیق بله‌ن سویله‌شرمن دی. طوغری بله‌ن سویله‌ر-سگمو، که‌کری بله‌نمو بزگه خبرگنه بیر دیدم... یاری یاری ایرته‌گه اوزم خبر ایته‌رمن دیدی... شوندان سین ایسانمو دیب صورادی. ایسه‌ن‌ده بیك بورچلا دیدم... اوزم کررمن اوزم خبر ایته‌رمن دیدی...

راضیه— بلکه بره‌ر خبر کیلمه‌سمی؟... کوگلم بیك قورقا علیمه!..

علیمه— سینگ کوگلگ قورقماغان وقتی بولمادی ایندی!.. سین طویدان‌دا قورقاسگ، جنازه‌دان‌دا قورقاسگ... سین قورقوب طوغان ایندی...

راضیه- هر وقت کوگل قورقووم طوغری چقدی شول!...

علیمه— چقدی دی چقمیمو صوك؟!... دارو آلورغا قوشمادیمو؟

راضیه— یوق شول بارلارنی‌غنا اچه‌رگه قوشدی...

علیمه— آندان تگی بزنگ اچترینی کوردم یاخشی آطقا منگه‌ن افیچه‌ر کبك کینگه‌ن اوزی کوله. مین دی بالشاویك بولدم دی... قهرگنه ایکه‌ن!.. قایتوب جیتکه‌نده ئه‌لی اورامدا آقصاق شاکرله‌رنگ آصراوینا اوچرادم، قایاباراسگ مرفوعه دیدم. مین بیت دی کیه‌وگه چقدم دی... کمگه دیدم، اچتری گه دی... صوك اول مسلمانمو دیدم... توگل دی... مسلمان بولماغاچ یارامی لاسا دیدم... حاضر یاری، یاگی زاقون چقغان دی... ایسم کیتدی آبزتای!...

راضیه— استعفرالله، استعفرالله!..

علیمه— (چغا باشلاب) آخرزمان ایندی، صاماوار قوییممو؟

راضیه— قوی اچه‌رمز... چه‌یگه بره‌ر کشی چاقرمیسگمو؟

علیمه— کمنی؟

راضیه— یوق ئەلی تگیلەی ئەیتەم، چیت کشی بلەن قایغو اونوتلور ایدی دیم، (علیمه چغوب کیته، راضیه یالغز قالا، برآزدان)

راضیه— شوکت! سین آندامی؟

شوکت— (تگی بولمەدەن) موندا خانم!..

راضیه— سین سبقلارڭ بتکەچ میگا تەریلکه یازدیرغا باررسگ جەەە؟!...

شوکت— یاری، یاری...

راضیه— (تەرەزەگە بارب قاراب)طاغی کون اوتدی، طاغی کیچ بولدی ...طاغی خبر کیلمەدی... (قالترانا... اوزونغنا یوتکرەدە اوستەل یانیا اوطرا) اول ایندی ایسەن صاو بولسالار اوزلەریدە بر خطمی تیلیغرامی جیبەرمی بولماسلار ایدی... اوترگەنلەردر شول!... شوکت سزدە مسلمان لارنی اوترگەندە تیلیغرام بار ایدیمو؟...

شوکت— آگلامادم خانم...

راضیه— شولایدر شول... اوقو سبقگنی اوقو! اللّٰهغا طابشردم... (ایشکنی قاغالار)

راضیه— ئلله ایشك قاقدیلار؟!.. ئلله تیلیغرام کیلدیمو؟...(طاغی قاغالار)

راضیه— علیمه! علیمه ایشك شاقیلار، تیلیغرام کیلدی بولورغا کیرەك آچ ئەلی!.. (علیمه صزغانغان جیگن توشره توشره اوتب کیته)

راضیه— خیرلی خبرگنه بولا کورسون!... (ایشك آچلا، صالدات کیمندە بر کشی کیلوب کرە، علیمه آرتندا باصوب طرا)

راضیه— یە نی؟ نی کیرەك؟

کشی— (عثمانلی تورك شیوەسی بلەنرەك سویلی) خانم افندی عیب ایتمه، سزدە بر تورك بالاسی یوقمو؟ (تگی بولمەدەن شوکت قچقرا): بابام! بابام!.. (چابوب چغوب آتاسینگ مویننا آصلینا) بابام بابام!...

کشی— اوغلم! اوغلم!... (بیك اوزاق قوچاقلاشوب طورالار)

راضیه— مونا بختلی کشیلەر قاوشدیلار! مینم قزمدان همان خبر یوق!..

فرید— خانم افندی عفو ایتەسز، اوغلمنی ایکی یل یوغالتقان ایدم...

شوکت— خانم افندی بابام! خانم افندی بابام!...

راضیه— اوزوگز... اوطرگز!..

فرید— تشکر ایدەرم... (اوزوب اوطرا؛ شوکتنی ایتەگینە اوطرتا) بالامنی تربیەگز اوچون بیك رحمت!...

راضیه— بر نی توگل، بر یتیم مسلمان بالاسی دیب تربیە ایتدم... ئللەنی قاری آلمادم عیب ایتمەگز!... (علیمەگە) ساماوارگنی کرت! قوناق طوگغاندر...

علیمه— حاضر، حاضر...

راضیه— (فریدگە) اسمگز نیچك قوناق؟...

فرید— فرید، خانم!...

راضیه— مونا ایسەن صاو کشی بر وقت قاوشا... مینم ئلگەری ایرم أولدی... طول قالدم... قزم بار ایدی، آنی تربیە ایتدم... اول کیەوگە چقدی قریمغا کیتدی... یالغز قالدم... برکورشمز بار ایدی... یاخشی کورشی ایدی... صالدات بولدی... أولدی... مرحوم بولدی... (یوتکرە) ئەلی ایندی قزمنی یوغالتدم... ایکی آی بولدی خبر یوق... بالشاویك قریمدا مسلمانی بیك طوراغان دی... اولمەدیلەرمو ایکەن دیب بیك قورقام...

فرید— یوق خانم افندی یوق انشاءالله صاغلارردر...

راضیه— شولای بولسون ایندی!.. (علیمه صاماوار کرته، چای صالا)

راضیه— افندی اوستگزنی صالگز! (فرید آبدرابراق طورا)

فرید— مینم اوست باش بیك شەب توگل خانم، بلەسز بز اسیرلکدە... ایکی یلدان بیرلی روسیەنگ بر اوچندان ایکنچی اوچینا

سورولدم... ئەلی بالشاویك چقغاچغنا قاچدم... عائلەمنی أزلەرگه دیب قاچدم... سیبریادە ایدم... بوتون شهردە صوراشا بلشه موندا قادار ایکی آی کیلدم... قازاندا تورك بالالاری کوب دیگەچ موندا کیلدم... (کیمن صالا، اوستی باشی بیك سەلەمە..) مین برآز قولمنی یووار ایدم خانم!..

راضیه— (علیمەگە) شونداغنا طاس بله صو بیر! (علیمه قومغان، طاس، صابون بیرە، شوکت سولگی طوتوب طورا)

فرید— (قولن یووا یووا) قازاندا اوچ کون أزلەدم... برنیچه یورتقا کیتدم... مینم اوغلم اولمادی... (شوکتنی سویوب) اول موندا ایکەن!..

(علیمه چای یاصی، فرید اوطرا)

راضیه— آشاگز، آریغانسز!.. چەیگه ایپەلەشدیگزمو ایندی؟..

فرید— ایندی همەسینه ایلەشدم.

راضیه— تاتارچا بیك یاخشی سویلیسز!

فرید— لاگیردە تاتار گەزیتەلەری گنه اوقوب طوردق... (فرید آشیاچەباشلی) اوغلم زورایغان... بیك یاخشی تربیه ایتکەنسز خانم رحمت... (اوزی زور قابوب آشی) ئەلی مینم بوگون آشاغانم یوق ایدی... عیب ایتمەگز خانم!..

راضیه— بیك آشاگز بیك... علیمه برەر قاینار نەرسەڭ یوقمو؟

علیمه— حاضر آش اولگره!

فرید— مشقتلەنمەگز! مشقتلەنمەگز! بز آچلی طوقلی طوررغا اویرەنگەن...

شوکت— بابام صاقالگ یوقدی...

فرید— ایشته اوسدی، اوسدی اوغلم!.. اختیار اولدم...(راضیه غه) ایندی اوغلمنی طابدم... خاتونمنی طابارغاغنا قالدی... اول قایدا سوریله طورغاندر... مسکین قادین!..

شوکت— آنامی بابام؟... آنام أولدی... آنامی أولدردیلەر بابام!..

فريد— (قاتوب كيتوب) أولدرديلەر ؟... أولدرديلەر... كملەرأولدرديلەر ؟... يوق أولدرمەديلەر... مين آلارنڭ سعادتلەرى اوچون ايكى سنه محاربه ياپدم... يوق...

شوكت— قازاق كلدى... أرمەنى كلدى... تفك پاطلادى... جامع توتونله طولدى... آنام يره دوشدى... قانه بوغلدى... شوكت ديدى... ألمى صقدى... الله ديدى... أولدى... أولدى بابام... (يغلارغا طوتنا)

فريد— (سيكرب طوروب باشن طوتوب) طاغى نيلەر كورەچەگم بار ايكەن ؟.. (يغلى...)

راضيه— (بر آزدان فريد يانينا كيلوب) صبر ايت افندى!.. تقدير شولاى‌در... اورنى اوجماحده بولسون!

اورنى اوجماحده بولسون!

فريد— (كوزن سورتوب) خانم افندى، كوڭلى اولوب عسكرگه كيتدم، طوقز آى دائما محاربەده اولدم... دورت دفعه يارالاندم... اجلڭ ياننده طوردم... يوزمى بر مرتبه چتمادم... بو حسرتنى كوررمن ديب اويلاماغان ايدم... آه زاهده مسكين زاهده!.. يره دوشدى... قانه بوغلدى... الله ديدى... جان تسليم ايتدى... بزده محاربه ياپدق... لكن كليسه‌گه كيدوب‌ده قادينلارى صويمادق... (يغلى)

راضيه— (چاينى بيرب) اچ افندى! بر آزكوڭلڭ باصلور!...

فريد— (بەر يوطادا) خانم افندى عفو ايت... چاينڭ‌ده تەمى بتدى... طورمشنڭ‌دا تەمى طاتى قاچدى... محاربەدەن صوڭ عائلەم بله برگه ياشارگه ديب اميد ايته ايدم...(تيك طورا، شوكت‌ده كوزن سورته)

(اوزون‌غنا پاوزا)

فريد— نوريه نه اولدى ؟...

شوكت— نوريه آنامڭ ئەلنده ايدى... ئەلنده ايدى...

فريد— صوڭرا نه اولدى ؟...

شوكت— داها قازاق كلدى... داها ئەرمەنى كلدى... داها تفك

پاطلادی... نوریه ده قانه بوغلدی... توتون بتدی... بن آنامنی اوبدم... نوریه‌یی آلاچقدم... بوز کبی صووقدی او بابام صووقدی... قازاق کلدی... بنی آلدی کیتدی... (فرید تشله‌رن شقرداتا).

فرید— مین شول خبرله‌رنی ایشتر اوچون آولدان آولغا ایکی آی جه‌یه‌و کیلدممونی؟... نی اوچون جراحت اوستینه جراحت آچا‌سڭ... (آیاق اوستنده قالتراب، قالتراب یغلی)

راضیه— (طوروب یانینا باروب) افندی، افندی صبر ایت، یازمش شولای بولغاندر... سین کوره‌سینی باشقالار کورمه‌س بیت!... مونا الحمدلله آلماکبك اوغلڭ بار! اوزڭ ئه‌لی یاش... یاگادان اویا قورر‌سڭ!... یاگادان طورمش باشلارسڭ، مونا طهارت آل‌دا خاتونڭ روحینا بر هول نمازی اوقو!..

فرید— دوغرو خانم... دوغرو... (شوکت گه) اوغلم صو وارمی؟

علیمه— بار... بار... (فرید بله شوکت چغوب کیته‌لر).

راضیه— علیمه! کیه‌ونڭ ایسکی کیمله‌ری بار ایدی، شونڭ برسین کرت ئه‌لی، اوستی باشی بیك بتکه‌ن بره‌ر کولمه‌ك اشطان‌دا بیر!.. (علیمه چغوب کیته)

راضیه— بو دنیا!... شادلغی‌دا قایغوسی‌دا بر گه یوری!.. قزمدان همان خبر یوق! (علیمه کیمله‌ر کوته‌رب کره)

علیمه— شولارمو؟

راضیه— شولار، شولار...

علیمه— شوکت، شوکت!.. (شوکت یراقدان: نه‌رسه؟)

علیمه— موندا کر ئه‌لی... (شوکت کره)

راضیه— آتاگا شول کیمله‌رنی بیر کیسون! (شوکت کوته‌رب آلوب چغوب کیته. علیمه ده چغا)

راضیه— (یالغز، ته‌ره‌زه‌گه بارب قاری) ...طش قاراگغی!.. امیدسز... قزمدان خبر یوق... طوغری چبغی بله‌ن‌ده خبر یوق... که‌کریسی

بله‌نده یوق... اللّٰهغا طابشردم... (باشقا کیمله‌رده‌ن فرید شوکت کیلوب کره‌لر)

راضیه— مونا شو‌لای! بیك هیبت بولغان!..(نمازلق بیرب)مونا قبله‌مز شوندا! (فرید نمازلققا تزله‌نوب اوطرا).

راضیه— (شوکت گه) آتاڭ یانینا تزله‌ن! اول دعا قیلور، بز آمین دیورمز!. (همه‌سی قول کوته‌ره راضیه یوتکره، سیره‌ك سیره‌ك گه آمین... آمین دی... علیمه چای اورنن آلوب آش اورنی حاضرلی... دعا قیلالار)

راضیه— مونا شو‌لای، قرآن اوقوغاچ کوڭل طنچلاب کیته اول!.. ئه‌نه شوکت آتاسن کوروب نیچك سویندی!..

فرید— رحمت خانم سزگه... بالاما دا آنا بولغانسز... اوزیمه ده آنا بولدیگز...

راضیه— مین طول خاتون بولوب عمر ایتدم... قایغونگ آچیسن بلەم... قولمدان نی کیلسه شونی اشله‌رگه حاضر!.. سز بیت بزنگ راحتمز اوچون دیب قان توككه‌نسز... بزنگ طنچلق اوچون دیب ایلگزده‌ن کونگزده‌ن چیتده بولغانسز... اللّٰه اجرین بیرسن!..

علیمه— (آش آلوب کره) اوطورشگز!

راضیه— یه‌گز افندی اوطرگز! (اوطرالار) بو آشقا دا خبر بولمادی!.. (سیسکه‌نب کیتکه‌ن کبك بولا)

علیمه— نه‌رسه بار؟

راضیه— قاپقا توبینه چانا طوقتاغان کبك بولدی... بار ئه‌لی قارا ئه‌لی...

علیمه— سینگ کوزگه کورینه، قولاغگا ایشتله باشلادی‌ایندی... (راضیه ته‌ره‌زه‌گه باروب قاری)

راضیه— برنه‌رسه کورنمی... کوزگه تورتسه‌ڭ کورنمه‌س!.. علیمه بار ئه‌لی چق ئه‌لی!..

علیمه— یوقلا... بر نه‌رسه یوق...

فرید— مین چغیم...

راضیه— یوق، یوق... (علیمه چغا باشلی، ایشکنی آچوغا ایشکده‌ن آیاق طاوشی ایشتله، علیمه ایشکنی آچوب جیبه‌ره. صالدات شینیلنده‌ن قولینا بالاسن کوته‌رگه‌ن بانو کیلوب کره... کروی بله آناسینگ موینینا بارب آصلینا)

بانو— ئه‌نیم به‌غرم، رنجتدم اوزگنی... ئه‌نیم به‌غرم رنجتدم... ئه‌نیم به‌غرم بحیل بول! والله سینی رنجته‌م دیب اویلامادم... (قچقرب یغلی، ایکیسی ده یغلیلار، صوگرا آیریلالار. بانو فریدنی ده شوکت‌نی ده کورمی. ایکیسی ایکی یاقدا یغلاب طورالار).

راضیه— کورسه‌ت اوغلمنی! (بانو کیترب آناسیا کورسه‌ته)

بانو— بیك طوگدی... ایندی آورماسا یارار ایدی...

راضیه— (بالانی آلوب) اوغلم!... (طاغی ئلله نه‌رسه ئه‌یترگه تلی... ئه‌یته آلمی... آخردان:) کأ - ی ی یه‌و قایا؟... قایا اول قزم؟...

بانو— ئه‌یتمه ئه‌نی، ئه‌یتمه ئه‌نی... آطدیلار... یانمدان آلوب چقدیلاردا دیوار بویینا کیتردیله‌رده آطدیلار... چغوب‌دا اولگره آلمادم... (آقرب یغلی)

راضیه— آطدیلار؟ آطدیلار؟ نی دیب آطدیلار؟... (اورنندان قالقا طوتنا طوتنا کوچکه اوطرا، یوتکره)

بانو— (یاش اچنده‌ن) بلمیم ئه‌نی، بلمیم آچما جراحتمنی!... صوغش بولدی... بالشاویك جیگدی... بزنگ عسکر طاوغا قاچدی... بکر مین عسکر توگل دیب کیتمه‌دی... ئه‌یتدم کیتمه‌دی... هر یرده تنتو یاصادیلار... بزگه‌ده کیلدیله‌ر... بر نی طابمادیلار... بکرگه کیین دیدیله‌ر... قایاآلوب باراسزدیدم... میلیتسیه‌گه دیدی...یاری‌دیدم. شول وقت اوغلم یلارغا طوتندی... شونی طوقتاتا طوقتاتا صوگغاراق قالدم. قایا آلوب بارالار ایکه‌ن دیب چقدم... ایشکده‌ن چغوغا درسط ایتکه‌ن طاوش ایشتلدی... دوبر ایتب یغلدی... مین‌ده قوطم چغوب یغلدم... شوندان نی بولدی بلمیم... جنازه‌سینادا طورا آلمادم... ایکی آطنه صاتاشوب یاتدم... آندان مونا آیاقغا باصو بله‌ن یالغان صالدات پاسپورتی بله‌ن موندا چقدم... اوچ آطنا یولدا یونچیدم. قرق تنتدیله‌ر. (قچقرب‌یغلی)

ئەنیم رنجمە، سینگ کوگل صقراوڭ توشدی... یاشلك... بلمەدم... بوئەنی نیچك یالغز طورر ایکەن دیب کوگلمەدە کرتمەدم... مونا بکرنی آطقاچ قنا سینگ حالگنی آگلادم... (ایکیسی‌دە یغلیلار)

فرید— صبر ایتگز خانم... صبر ایتگز!..

بانو— (بوریلوب قاراب) ئەنی بو کم؟...

شوکت— بنم بابام. (فرید باشن ئییە...)

بانو— سین کم صوڭ؟

راضیە— بزدە طوردی آداشقان بر تورك بالاسی.

راضیە— مینم قزم افندی، بردەنبر قزم... کیەون اوترگەنلەر...

بانو— ئلله قای توشی بکر کبك بولوب کیتدی!..

راضیە— (آقرن‌غنا) مین آگارغا کیەونك کیمەلەرن کیگزگەن ایدم...

علیمە— یە اوطورگز ایندی، آش صووینا!

بانو— بو کونتی دە کوررم بار ایکەن! ئەنی سینی کورمیچە أولەرمن دیب طوردم...

راضیە— مین‌دە بیك بورچلدم! (اوزی یوتکرە)

بانو— (قورقغان طاوش بلە) ئەنی نیك یوتکرەسگ؟

راضیە— صووق آلدردم قزم... صووق... یەگز... اوطورشگز!..

(بانو صالدات کیمەلەرن صالوب طاشلی.. اوطرشالار)

راضیە— (فریدگە) مونا حاضر هەمەمز تیگز، هەمەمزنگ قایغوسی برسینکندەن برسینکی کیم توگل...

بانو— افندی‌نگ اسمی نیچك؟

فرید— فرید!

بانو— فرید افندی، عزیز اوغلین طابقان، بز عزیزمزنی یو-غالتقانمز!..

فرید— مینده خانم افندی عزیزلەرمنی یوغالتدم... مینده حاضر۔
گنه خاتونم هم قزم أولترلگەنن ایشتدم...

راضیه— موندا قایغوسز کشی مونا شول بالاغنا! (تیمرگه کورسەتوب)
قارائەلی قزم کولوب یاتا!

فرید— بزنگ حسرتلەرمز شولارغا بخت یولی آچسون ایندی!...

راضیه— شولای، شولای...

بانو— فرید افندی تورکمو؟

فرید— ئیبو، ئیبو...

بانو— سز برآز قریمچاراق سویلیسز!

فرید— تاتارچا برله تورکچه قاتشدی... ایشته بویله اولدی.

راضیه— (قالتراب) علیمه طونمنی کیتر ئەلی طوکب کیتدم...

بانو— نی بولدی ئەنی؟...

راضیه— برنی توگل! (قالترانا) شولای مونا طوکب کیتەم
آندان تیرلەتە...

بانو— ئەنیم بەغرم... (علیمه طون کیتره، راضیه طون کیه)

راضیه— دارومنی کیتر! (علیمه داروکیتره، بانو صالوب بیره)

فرید— خانم افندینی دوقتورغا کورسەترگه کیرەك!...

راضیه— (قالترانب) بوگونگنه بولدی... صووق آلدرغانسگ دی...
یازغا قمزغا بار دی...

بانو— قمزغا بار دی؟... (راضیه یوتکره، آبدراب): قمزغا دی؟

فرید— بر نەرسه توگل اوتەر کیتەر...

بانو— شولایمو فرید افندی؟.. شولای بولسون!... (ماهروی چا
بوب کره)

ماهروی— نیشلەب طوراسز؟ بالشەویك ماطروسی کیلگەن دی...
تاتار بالشەویکلەری یول کورسەتکەنلەر دی. بزنگ خلق آلارنی أوتر۔
گەنلەر دی... بالشەویك بله صوغش باشلانا دی... شولای دی... شورا۔

دان تەرەزەلەرگزنی قاپلاگز دیب ئەیتوب یوریلەر. تەرەزەلەرنی قاپلا-
گز... تەرەزەلەرنگ قاپقاچن قاپلاگز... تیز بولگز... (اوزی یوغالا.
باردا قاتوب قالالار)

بانو— اوطدان چقدم... اوطقا کردم...

راضیه— (قالتراب) کوگلم قورقا ایدی... تگندەگی قائغا طویما-
دیلار ایندی موندا کیلدیلەر... ایندی بزنی کیسەچەکلەر... (هەمەسی قالترانا)

فرید— خانم افندیلەر! (اوزینەکورسەتوب) مین ناموسلی تورك
عسکری، ملتم اوچون بو قادار صوغش ایتدم... ملتم اوغورینا عائلەمنی
قربان ایتدم... بوگون مین موندا... شول ایکی طول خاتون ایکی یتیم
بالانگ صاقلانوی مینم موینمدا... مینم موینمدا ملی بورچم!... قورقما-
گز!.. (کسەسندەن طابانچاسن چغاروب) تەندە جانم بار وقتدا بو ایشکدەن
دشمان آیاق آطلی آلماياچاق...

راضیه— بانو— رحمت فرید افندی رحمت...

شوکت— بابام بن‌دە سنگلە!...

بانو— مین دە سزنگ بلە...

راضیه— بارمز دە... بارمز دە برگە.

فرید— همەمز برگە... همەمز برگە... بو عائلەنگ ناموسن
صاقلاياچاقمز... کیلەچەکدە شول یتیملەر راحت یاشاسون اوچون‌جانمزنی
فدا ایتەچکمز (اوعلن اوبە. بانو بالاسن سویە)

راضیه— ایمانلاریگزنی ئەیتگز! (علیمە ایشکلەرنی بیکلی. بالطالار آلوب
کیلە. طشدا ملطق شارطلاوی، پولیمت طاوشی‌قچقرغان باقرغان طاوشلار ایشتلە...)

پەردە توشـە

بیشنچی پەردە

شول اوق أوی. دورت بیش آی وقت اوتکەن. أویدە جهاز، تەرەزەلەردە پەردەلەر یوق. ایشك اشتوری آلنغان. کوزگیلەر ساعتلەر یوق. بوتون دیوار بوب بوش. بوتون بولمە بوش. پەردە آچلغاندا گورشی بولمەدە طاوشلار ایشتلە. ئللە نیندی خاتونلار کولمەکلەری مندەر قوچاقلاب خاتونلار یاغندان برنیچە صالدات کیلوب کرە. ئەیرلەرنی اورطاغا ارغتوب برسی:

— کیترگز بارسن‌دا!.. آورو بولوب یاتقان بولا... بورژوی...

برنیچە قزل صالدات:— تیز آطلا، ئللە ملطق توتەسینگ تەمن بلەسگ کیلەمی؟ آطلا! (دیوارغا طوتنا طوتناغنا راضیە چغا. اوزی قالتری. بوکرەیگەن. اوستنیە ایسکرگەن قامزول کیگەن، شەل صالغان. آنگ آرتندان بانو چغا.)

قامیسار— (اوطرغان کوینچە راضیەغا) قایا آقچاك ئەیت! (راضیە یوتکرە)

قامیسار— قایا آقچاك (قزل صالداتلار هەمەسی‌دە طابانچالارن آچوب طوتقانلار. بر صالدات طابانچاسن ماکلاینا طابا کیتروب):— آقچاك قایا؟

راضیە— یوق... مینم آقچام... مین بر طول خاتون... یوق مینم آقچام...

بر صالدات— یوق! (طابانچا کیتروب) بورژویقا! مین کورسەترمن یوقنی! (راضیە قالترانا، یغلر یغلماسقنا آیاق اوستندا طورا)

بانو— (آرتندان) اویالگز ایچماسام، بیك باطر بولغان ایکەنسز! أولەرگە یاتقان بر قارچقنی جیگدیگزمو؟.. (آلغا طابا چغا باشلاب) اوطرئەنی! (بر قزل صالدات بانونی قولندان طوتب بەریب جیبەرە)

صالدات— بورژوی، قان اچوچی!... (صالدات طابانچا توتەسی برلە صوغا، بانو دیوارغا باروب بەریلە... تگی یاقدان طاغی برنیچە صالدات ئەیرلەر کوتەرب کرەلەر)

قامیسار— آقچاك قایا؟

راضیە— سیگا آقچا بیك کیرە کمینی؟... سین آلای طول خاتون‌

لارنی طالاب راحت کوررمن دیب اویلیسگمونی ؟... (اوزی یوتکره) کوسه ك کبك باشگز بله خاتونلار طالاب یورر گه اویالگز...

بر صالدات— تیك طور بورژوی، تیك طور!... آوزگنی جیمررمن!...

راضیه— جیمر بالاقایم... الله ایمانمنی یولداش ایتسون!...

بانو— ئەنی اوطر! ئەنی اوطر!... (قامیسارغا) نیچك اویالمیسگ آیاغاغینا باصا آلمی طورغان بر قارچقنی شول قادار جبرلەرگە! سینگ آزراق اویاتگ بارمو؟...

قامیسار— موندا سیندەن سبق آلورغا کیلمەگەنلەر!... آقچاگز قایالغن ئەیتسەگز قورتلاسز!..

بر صالدات— بوسی چیبەرگنه (بانونی طوتماقچی بولا، بانو بەریب جیبەره)

راضیه— (آچی طاوش بله قچقرا) اویاتسز تیك طور! (قامیسارغا) اول نیندی اویاتسزلق! قایا سزنگ اویاتگز؟... قایا سزنگ زاقونگز!..

قامیسار— (کوله) زاقون... ئه زاقون؟!. بیك کوب بزنگ قاتنی اچدیگز!...

راضیه— بز سزنگ قاننی اچدکمی؟.. مین نیچك سینگ قانگنی اچه آلام دی... مین بر طول قارت خاتون... سین بر طازا ایر... سین بر اورس... مین بر مسلمان... نیچك مین سینگ قانگنی اچه آلام دی... طالاسی ئەیبرلەرگنی طالادك بار یولگدا بول!..

(خاتون قز یاغندان بر صالدت بر بوتیلقا دیناتورات کوتەروب کره)

صالدات— اورا، اورا... نەرسه طابدم... بورژوی یاشرب قویغان... قولندا چنایاغی، بارسینا دا صالوب بیره... اچەلەر، اوزی‌ایسره توشکەن.. کولوب):

—ئەهی، ئەهی... بورژویلار... قورقدیگزمو؟... (راضیه بوروننا طاـ (بانچاسن ایتوب) ایسنه تەمٔلیمو؟ بورژویقا!..

بر صالدات— نەرسە موندا وقت ئەرەم ایتەرگە؟.. استیناغا سویەر-
گە دە...

قامیسار— مونا سزگە یش مینوت وقت، شول یش مینوتدا آقچا
گز آلتون کوموشگز قایدالقنی ئەیتسەگز قورتلاسز... ئەیتمەسەگز
دیوارغا سوییمزدە آتامزدا أوترەمز...

راضیە— یش مینوت وقتگزنی ئەرەم ایتمەگز! یوق بزنگ آقچا
مز... (صالداتلار ایسکین‌دە دیوار یانینا سوییلەر. راضیە برلە بانو قولغا قول طوتشقان
کوییچە دیوار بوییندا طورالار)

قامیسار— ایکی مینوتگز اوتدی!... (صالداتلار شارط شورط طابانچا-
لارینا یەدرەلەر قویالار)

قامیسار— بر مینوت عمرگز قالدی، ئەیتگز یاخشیلق بلە...

بانو— بزنگ ئەیتەسمز ئەیتکەن...

قامیسار— آقتق سوز قایا آقچاگز؟!...

راضیە— مین پادشاەمو آقچا اولەشرگە؟...

قامیسار— یەگز اویرەتگز شولارنی!

(تگی ایسرك صالدات بوتلیقاسندان دیناتور صالوب راضیەنگ آوزینا ایتە...)

— اچ بورژویقا... باطرراق بولورسگ (باردا قچقرب کولە، صالداتلار
صابانچالارن طوغریلاب طورالار)

راضیە— لااله الاالله... یە آط نی قاراب طوراسگ؟!...

(شوکت کیلوب کرە، صالداتلانی کورگەچ آلارغا یابشا)

شوکت— أولدرمە، خانم افندینی أولدرمە!.. (ئەلی برسینە، ئەلی بر
سینە بارا) أولدرمە!.. (یغلی) روسلار آنامی أولدردیلەر... خانم افندینی
أولدرەچەکلەر... بابام بابام سن نەرەدە؟!.. بابام، دشمان وار! (چغوب کیتە)

(شول آرادا علیمە چابوب کرە صالداتلارنی کورب)؛

علیمه— اویاتسز لار ، ... قاراقلار!... (ئەلی بر صالداتنی بەرب ییەره ئەلی برسن ، ایسرك صالدات قول صالرغا تلی... آنی بەرب یغا...) تیك طور اویاتسز!...

قامیسار— تیك طور! سین‌ده دیوارغا سویەلەسك کیلەمی ؟..
(راضیەغا) ئەیتەمسز ؟

راضیە— بزنك سینغا ئەیتەسی سوزمز یوق.

قامیسار— !пли (شارط شورط طابانچا آتلا... أوی توتون بله طولا... شوکت کرب قچقرب یغلی) بابام! (دیب قچقرا... خاتونلار همان باصقان کوینچه طورالار... توتون آچلور آچلماس راضیه هوشسز بولوب یغلا... آوزندان قان کیله)

بانو— ئەنیم بەغرم ، ئەنیم بەغرم (دیب آناسینا ارغتلا، صالداتلار طابانچالارن طغالار)

قامیسار— ئەلی قورقتر اوچون گنه یوری گنه آتدق... اوچ کونگه سزگه مهلت ، اوچ کونده ئەیتمەسەگز چلاب آطوب أوترەمز!... ئەیدەگز ایبدەشلەر!.. (صالداتلار ئەیبرلەرنی آلا باشلیلار، بر صالدات یغلغان راضیەنك شەلن ضارتوب آلا..)

علیمه— بیردم دی. سزگه دیب کولمەك تکگەن ایدم دی...
(طارتشا، ئەیبرلەرنی آلا، صالداتلار بەرب جیبەرەلەر، تگی ایسرك صالدات قچقرب کوله)
— کیتدك ایبدەشلەر! (باردا چغوب کیتەلەر)

شوکت— بابام ، بابام!.. (قچقرب طاغی چغوب کیته، علیمه بله بانو راضیەنی کوتەرب کەنەفیکه یاتقرالار)

بانو— صوکیتر علیمه!... (اوزی یغلی) ئلله ایندی أوله... ئلله ایندی أوله!... آوزندان نی قادار قان کیتدی... قارا ایچماسام... یەدره تیگەنمی... ئلله هوشی‌غنا کیتکەنمی ؟...

علیمه— (صو بیرب) آوزینا صو صال! بسم‌الله ئەیتوب صال!...
بر یرنده ده قان یوق... تیمەگەن... (ایکیسی ده راضیه یانندا ماتاشا. شوکت، شوکت آرتندان فرید کیلوب کره، فرید طابانچاسن آچوب طوتقان؛ بولارنی‌غنا کورب آبدراب قالا)

فرید— قایالار ؟...

بانو— آفرین فرید افندی!... ئەنی هوشسز بولدی ئلله ایندی

أولداوك... (آگارغا قاراب) سین‌ده شول طابانچانی کوته‌رمه ایندی ایچماسام!.. بولای قوط اوچقانمز جیتمه گه‌ن دی...

فرید— (طابانچاسن یاشرب) عفو ایته‌سز خانم... مین تگی دشمانلار بار دیب آچوب کردم!... (فرید ده کیلوب راضیه یانینا طوقتی، باردا قاراب طورالار... اوزون پاوزا...)

راضیه— (آقرن غنا) صو بیرگز... صو... جانم کویه... لااله الا الله!... (علیمه صو بیره، راضیه اچه. طاغی پاوزا...)

راضیه— (کوزن آچوب فریدنی کورب) سین‌ده موندامونی؟... هیچ بر نه‌رسه‌ده‌ن قورقمادم فرید گنه قایتوب کرمه‌سون دیب قوتم اوچدی... الله صاقلادی... آشیسی رزقمز بار ایکه‌ن ئه‌لی!.. سین بولساڭ قزو کشی چدی آلمایاچاق ایدڭ!... بختمز ایکه‌ن!.. بارمزنی‌دا آتوب أوتره‌چه کله‌ر ایدی!...

فرید— سزنی شول قادار آور حالگه توشرگه‌نچه مینم أولویم آرتق ایدی!..

بانو— شول‌غنا قالدی دی!... جنازه جیتمه گه‌ن دی ایندی بو یورطدا!..

راضیه— یوق سز یاشله‌ر یاشاگز ایندی!... أولوم کیزوی مینکی... شوکت کیل بالام اوطر! (شوکت اوطرا)

علیمه— قهر صوقغانلار!... بوتون دنیامنی آقتارب بترگه‌نله‌ر! چه‌چ طاقماما بولور دیب اوچ بوتون صاقلی ایدم... اورلاغانلار... کافرله‌ر...

راضیه— خیرلیگه بولسون علیمه!... تەرەزەلەرنی قوریکزدا... بیك اچه‌سم کیله!... (علیمه، فرید، بانو تورلی نه‌رسه‌له‌ر بله تەرەزەلەرنی قوررغا طوتنالار)

بانو— (فریدگه) ایندی اورامغا اوط کورنرلك توگلمو؟ طاغی بولارنگ کیراسینی بار ایکه‌ن دیب کرمه‌سنله‌ر دیم!..

فرید— یاخشی بولدی!.. (شوکت‌گه) اوغلم بار، اورامغا چغوب قارا تەرەزەلەردەن یاقتی کورنمیمو!.. (شوکت چغوب کیته)

راضیه— بو قاترغا طورمش قایچان بتەر ایکەن!..

فرید— تورك عسکری باکونی ضبط ایتکەن دی... آندان استر-خانغا کیلەچەکلەر دی... آندان انشأالله قازان‌دا اوزاق توگل!...

راضیه— الله بیرسون ایدی

شوکت— (کرب) یاقتی کورنمی!...

راضیه— چایگز بولدیمو؟.. بیك کویدم...

بانو— بولدی ئەنی بولدی... (علیمه صاماوار کرته، چای صالالار)

راضیه— علیمه! قارا یاقدان‌غنا کرب حضرتی چاقر ئەلی... آبزتای بیك آورب یاتا... وصیت نامه یازدیرر ایدم کرسونله دیب ئەیتدی دیگن...

علیمه— نیندی وصیت نامه اول؟.. اول بیت تگی قهرلەرگنه قورقتدی!..

بانو— ئەنی کیره‌کمی، کیره‌کمی!...

راضیه— (یوتکره) اول وصیت‌نامه بولغاچ کوگل طنچلانوب کیته... (یوتکره، بانو چای یاصاب بیره)

فرید— خانم وصیت نامه یازدرودان ضرر یوق... لکن ایرته‌گه کوندوز امام افندینی چاقرساگز نیچك بولور؟..

راضیه— بوگون... (یوتکره) حاضر... شول ملغوتنگ ملطغی تیگەن بولسا... حاضر بیت أولك بولا... ایدم... مینم صوگغی تله‌گمنی کم بله ایدی... (شوکت‌گه) بار اوغلم سین‌ده علیمه بلەن بارش!... (شوکت بله علیمه چغالار. راضیه چاینی آلادا قولی بیك قالتری... بانو چاینی کوتەرب اچره... فرید قاتوبراق طورا)

راضیه— طنچ اوسمەدم... راحت یاشامادم... طنچ أوله ده آلمیم...

(يوتكره. بانوغا قولن صالوب) سينگ اوچون بورچلام قزم... سينگ اوچون... حاضرگی حالده... بو ياش باشگ بله‌ن... طول کوینچه نیچك دنیا کیچرسگ!..

بانو— ئه‌یتمه ئه‌نی ئه‌یتمه!.. کیره‌کمی... (ایته‌گینه یاتوب یغلی) سین أولمیسگ... ئه‌نی سین أولمیسگ...

راضیه— هر اش أللّه دان... تقدیرده نی یازلغاندر... قمزغا دا بارا آلمادم... یولی کیسلدی شول!..

فرید— انشأ الله خانم تریلرسز!....

راضیه— اوزم اوچون توگل... شول چوالشلار بتکه‌نچه‌گنه قزم اوچونگنه آزغنا طورر ایدمدهٔ یت!.. یازغان رزقگ بتسه!.. (یوتکره) (فرید ئلله نی ئه‌یتمه‌کچی بولا ئه‌یته آلمی) قزم! أولسه‌م نیتسه‌م... اوزی چقماسا علیمه‌نی چغارما!.. آزراق بازنغان‌دا، نیشلیسگ ایندی اوزی طوغری آلتی یل صنادم اوزی چقماسا، (یوتکره) اوزی تله‌سه، بارلغگ بولسا طوی ایتوب کیه‌وگه بیر!... (فریدگه) اوطر! چای اچ! سیگادا ئیه‌له‌شدك... بزگه طول خاتونلارغا بیك زور ایده‌ش بولدك... رحمت...

فرید— (اوطروب) مین خانم افندی قولمدان نی کیلسه سزنگ عائله‌گز اوچون اشله‌رگه حاضر!... مونا تریلگز ده... سویله‌شرمز... قونوشرمز... ئه‌لی... (علیمه بله‌ن شوکت کیلوب کره‌لر، علیمه‌نگ قولندا .بر تویون)

علیمه— مونا حضرتنگ چالما، چاپانی... آنی تریبونالغا چاقرغانلار دی... آزراق پوصوبراق طورادر دی... طاوش طن چغارماگز دیدی... مین ایشك آچارغا توشه‌م... (بانو شه‌ل یابینا، علیمه چغوب کیته، .برآزدان ایشکده‌ن صالدات شینیلنده‌ن حضرت آنگ آرتندان علیمه کره...)

حضرت— السلام علیکم، قورقماگز! مین بالشه‌ویك توگل... ئه‌لی بله‌سز دنیا شولای ایکه‌ن ایندی...

فرید— وعلیکم السلام... بویورگز حضرت!... (حضرت صالدات

شینیلن صالوب طاشلی چاپانن کییه، چالما چالورغا طوتنا...) تگنده سزنگ تورك‌لەرنگ حالینه سوینوب طورا ایدك... مونا موندا نیلەر بولدی!...

فرید— شولای حضرت، شولای...

راضیه— اوطرگز حضرت... عیب ایتمه‌گز تل آچدم... (حضرت اوطرا) مونا حالم آورراق... وصیت نامه یازدریم دیم حضرت!...

حضرت— ئیو... بزنگ استاذمز مرحوم داملا فخری مین اوتوز دورت یاشمده وصیت نامەمنی یازدرب قویدم دیه ایدی... وصیت‌نامه‌دەن ضرر یوق... کاغد قاراگز بارمو؟... (بانو کاغد قارا بیره)

فرید— حضرت چای یاصیممو؟...

حضرت— چن چایمو؟ آلما یافراغیغنامو؟

راضیه— چن چای حضرت، چن چای...

حضرت— آلایسا برەرنی یاصاگز... بز بیت ایندی ملی اداره طرفدا... بز بالشەویکنی طانومیمز، بز مونی الله‌نگ بیەرگەن بلاسی غنا دیب قاریمز... شونگ اوچون هر نەرسەنی اوز ملی تله‌گمز، اوز شریعتمز بوینچا اشلیمز... سز ده آبزتای شونی تلی طورغاندر سزبیت؟!..

راضیه— شولای، شولای... مونا حضرت مین ئەیتیم، سز اوزگز بلوب یازیگز!.. (حضرت وصیت نامەنگ باشن یازا... بارددا تیك طورالار...)

راضیه— کورشی فاتیرداغی خیرالله آبزینگ بالالاری أوسب جیتکەنچه شول فاتیرلارندا بوشلای طورسونلار... ئیمو... قزم... آنگ اوغلی ایر، قزی خاتون بولغانچا فاتیر حقی آلما!... (بانو باشن ئیه) اوزمنگ آولدا آتامدان قالغان آلما باغچامز بار ایدی، آنی بالشەویك آلدی ایندی آلویندا... آلای‌دا بر قایتر ئەلی... شول باغچا آولمزنگ قزلار مکتبی اوچون بولسون!.. بالق بازاری چاتنداغی کیبت

اورطاقلاتا شوکت بله کچکنه اوغلم تیمرگه بولسون... (حضرت یازا) ختفه طشلی طونم، اوزم کییه طورغأن قالفاغم، کیلون چاقداغی چاتما کولمه‌گم، .قاین آنام‌کورندرب بیرگه‌ن آلقام، ایکی بله‌زگم، ایکی یوزگم... آل اوستینه چه‌چه‌کله‌ندرب قاییغان جفه‌ك قامزولم علیمه‌گه بولسون... قزم بولار قایدا بله‌مسك؟

بانو— (یغلاغان طاوش بله) بلهم ئه‌نی... (علیمه‌ده یغلی)

راضیه— ایرمده‌ن قالغان ختفه پالاص اوزمزنگ مسجدگه جه‌یلسون!... و باشقا بوتون مال ملکم قزیما...

حضرت— شولای، شولای! (یازا... یاوزا...) مونا تمام... موگارغا ایندی شاهدله‌ر کیره‌ك ایدی!...

راضیه— فرید! سین قول قوی!...

فرید— باش اوستی! (حضرتده‌ن قلمن آلوب قول قویا)

راضیه— قزم سین‌ده قوی!.. (بانو اوزی یغلی اوزی قول قویا)

راضیه— (قولاغندان آلقاسن آلوب حضرتگه بیره): حضرت مونا رحیم ایتوب شول آلقالارنی آلگز! قزغزغا بولور اوزم کیگه‌ن آلقالار... ایندی میگا کیره‌کمی... یاشله‌رگه بولسون...

حضرت— (آلوب) رحمت آبزتای!

راضیه— آلای بولای أولب کیتسه‌م حضرت کتاب ئه‌یتکه‌نچه جییگز ایندی... قزم یاش حضرت... کشم یوق...

حضرت— مین معذور ایندی آبزتای، بله‌سز بیت قاچوبراق طورام... مؤذن‌گه ئه‌یترمن ایندی... ئه‌لی بالا چاغا بار دیگن... جان عزیز... پوصوبراق طورام... مینی بیت مدرسه‌ده دین درسی اوقتمی یارامی دیب ئه‌یتکه‌ن دیب تریبونالغا بیرگه‌نله‌ر... (طورب) خوشگز... حریت! حریت! دیب کوتدك مونا نی بولدی!.. خوش... (فرید اوزاتا چغا)

راضیه— بیك طوگام قزم... (اوستینه کیترب یابالار... پاوزا... فرید کره... علیمه بله بانو راضیه یانندا، فرید چیتده‌ره‌ك. راضیه یوتکررگه طوتنا، بوولب یوتکره... قان قاقرا).... ئهی ئهی—آزراق جیگله‌یوب کیتدم... سوندرمه صاماوارگنی!.. گوژله‌ب طورسون!.. ئه‌تییگز مرحوم گوژله‌ب طورماغان صاماواردان چای اچمی ایدی... مرحوم بولدی... خیرالله آبزی دا أولدی... ئیبو... کیه‌ونی‌ده أوتردیله‌ر... (بانو چای بیره، راضیه آزراق أچوب علیمه‌گه): علیمه! بیك کوب خدمت ایتدڭ!... رحمت... مین أولگه‌چ طوتاشنی طاشلاما... اول یاش کشی... قزار دا... تیرگه‌ر ده... آنی قالدیرب چقما!... دنیالار طنچلانغانچا طور! جه‌مه!؟..

علیمه— (یغلاب) جه. جه!..

راضیه— (شوکت‌گه) سین زور بولورسڭ... ئه‌تییگ کبك الوغ بولورسڭ... مینی اونوتما!... بر ئه‌بی بار ایدی دیب دعأ قیل... قرآن اوقو... جه‌مه...!..

شوکت— جه... جه... (پاوزا)

راضیه— قزم... قزم... (یوتکررگه طوتنا، اوزون یوتکره، یأولغینا قان قاقرا... قارلغان طاوش بله) قزم... (بیشکده‌گی بالاغا کورسه‌توب) بالا حقی دیب طورما! کشیسی طوغری کیلسه کیه‌وگه چق... کیه‌وگه چق... بر قایغونی یالغز کوته‌رگه‌نچه ایکه‌و بولوشورسز... بالا حقی دیب اوز حقگنی قربان ایتمه!... کیه‌وگه چق!... (بانو قچقرب یغلی، فرید طوروب ئلله نه‌رسه ئه‌یتمه‌کچی بولا، راضیه یوتکررگه طوتنا. راضیه بانونڭ باشن قولی بله صیپی...)

راضیه— فرید!... (فرید آیاقغا قالقوب راضیه یانینا کیله)

فرید— نه‌رسه خانم؟...

راضیه— سیگا بیك کوب... بیك کوب سوز ئه‌یتمه‌کچی ایدم... (یوتکره) شولای بولدی ایندی...

فرید— بویورگز خانم!... (پاوزا)

راضیه— سینی بیك کوب صنادم... سین یاخشی کشی... یاخشی کشی... قزم... قزم...

بانو— نەرسه ئەنی ؟...

راضیه— فرید دیم یاخشی کشی... ئیبومه ؟... قزم ؟...

بانو— ئیبو...

راضیه— ئیبو... ئیبو... سیگا بیك کوب سوز ئەیتر ایدم... سین ئەلی قان قارداش... سین ئەلی دین قارداش... بولساڭ دا... یات کشی .. (یوتکره) ئیبومی قزم! ؟..

بانو— ئیبو ئەنی !..

راضیه— ئیبو دیگن... ئیبو... چیت کشی شول... ئیبو یات کشی... سین ممکن بولسا... ایلگنی... کویگنی... بیك صاغنماغان بولساڭ... (یوتکره) مین أولگەچدە... شوکتنی آلوب کیتمه... اول بانوغا.. ایدەش بولور... أویده ایر ذاتی بولور... ئیبومی قزم ؟...

بانو— ئیبو ئەنی...

راضیه— ئیبو... اوزڭ تلەسەڭ نیشله... سیگا اوشانچم کامل... ئیبومی قزم ؟!...

بانو— ئیبو...

فرید— خانم افندی! طاغی بیك کوب یللار یاشاگز! مین هر وقت سزنگ خدمتگه حاضر!... بانو خانمغادا شولای...

راضیه— شولای... شولای... قزم یالغز قالا... کیەو أولدی... آغاسی ئینسی بولمادی... اوزی طول... اوزی یتیم... اوزی یالغز...

فرید— رخصت بیرگز، مین اوغلم بله شوشی کچکنه بولمەده طوریم ؟!..

راضیه— تلەسەڭ بیك رخصت... زور بولمەدە تلەسەڭ زور بولمەدە طور... ئیبومی قزم؟!.

بانو— ئیبو...

فرید— یوز یل یاشاگز خانم افندی!... لکن مین بانو خانم... اوزی کیت دیمەسە... آنی یالغز قالدرمایاچاقمن!...

بانو— نیك ئەیتیم... ئەیتمیم... ئەنیدە أولسە... سیندە کیتسەڭ... مین نیشلیم... دی...

فرید— مین امرگزگە منتظر!..

راضیه— سینی فرید، اوغلم کبك کورەسم کیلە ایدی... عمرم وفا ایتمەدی...

فرید— رخصت ایت خانم... اوغلڭ اولیم...

راضیه— نی دیسڭ فرید؟...

فرید— رخصت ایت خانم... اوغلڭ اولیم...

راضیه— شولای... شولای...

(بانو کوزن آچوبآبدراب طورا، پاوزا...)

راضیه— ئیبومی قزم؟... (بانو دەشمی)

راضیه— ئیبومی قزم؟...

بانو— ئیبو ئەنی!...

راضیه— فرید شولایمو؟ آگلادگمو؟...

فرید— شولای خانم... شولای... بانو خانم راضی بولسا... سز رخصت بیرسەگز اوزمنی اوزم مسعود صانار ایدم... (بانو باشن ئیبە)

راضیه— قزم... قزم... قارا میگا... قزم!... (بانو کوزن کوتەرب قاری باشن صاللی، فرید راضیەنڭ قولن اوبە)

راضیه— میندەن فاتحه!... الله ایزگی عمر مەڭگولك بخت بیرسون!.. سیگا اوشانچم زور فرید!... قزمنی... کوز نورم کبك صاقلادم... یەگز بر دعا... (قولن کوتەرە) الله طورمشگزنی موڭ قبلما-

سون... طورمشگز مینکی کبك کیتك بولماسون!.. عمر گز ئەرەمگە اوتمەسون! بر بر گزگە خیانت ایتمەگز!.. قزم آلدیگا کیلگەن نعمتنگ قدرن بل... (یوتکره) ایرگنگ عین کورمه! صوقر بول!.. دنیا بولغاچ بولا... صوقر بول... فرید! (پیشگگە کورسەتوب) بوگناهسز بالانگ آتاسی ملتی یولندا شهید کیتکەن... آنی بویوقدرما!.. آتا بول....

فرید— باش اوستی خانم... باش اوستی!..

راضیه— قزم! (شوکتگە کورسەتوب) بو یتیمنگ آناسی خلقی اوچون قربان بولغان... آگارغا اوگیلك ایتمه!.. آناسی کبك یومشاق یلیں بول... (بانو باشن ئیبه، راضیه یوتکره... بوولوب بوولوب یوتکره... قان قاقرا... همەسی قاراب طورالار... بردەن راضیه سیکرب آیاق اوره طورا... قاتی طاوش بله) علیمه! اوقا چەچەکلی کولمەگمنی... چاتما قامزولمنی کیتر!.. آل ختفه قالفاغمنی جفەك شەلمنی... کیتر... أنجو مرجانلەرمنی کیتر! تیز بول کیتر... ایسلی ماینی اونوتما! مین طوی ایتەم... مین قزمنی بیرەم... بردەنبر قزمنی... کوگلم تلەگەن کشیگە بیرەم... تیز کیتر... بیك کوب قایغولی یاشادم... بیك کوب کوز یاشمنی توکدم... بوگون مین شاد... بوگون مین شاد... بوگون مین طوی ایتەم... ... زور طوی ایتەم... یاق لامپالارنی!.. بوتون أوی یاقترسون!.. یاق همەسن!.. بوتون قارداش قبیلەنی چاقر!.. طوی ایتەمز دیگن... طوی!.. بار دا کیلسون... بار دا بزنگ طوینی کورسون!.. شادلقلی طوینی کورسون!..

بانو— (یانینا کیلوب) ئەنی، ئەنی... ئەنیم... (راضیه ایشتمی)

راضیه— اویونچیلار کیلسون!... اویونچیلار همەسی اویناسون... همەسی یرلاسون!... بوتون دوست ایش سوینسون، کولسون!... بوتون

دشمان كوينسون...يغلاسون!... طوى... ياكّى طورمش... طوى:..

(اورامدا بيك قاتى ملطق شارطلاوى ايشتله... راضيه بردەن طوقتى...) أوترەلەر... أوترەلەر... بالشەويكلەر أوترەلەر...(ديب بيك قاتى قچقرادا لاپ ايتوب يغلا.. بانو بله فريد طوتارغا اولگره آلمى قالالار، اول جان بيره...)

بانو— (قولينا ياطوب) أولدى... أولدى ئەنيىم بەغرم بخيل بول!..

(فريد آبدراب طورا... شوكت قچقرب يغلى... عليمه قاتوب قالا... ايشكدەن كريمه قارچق ايسكى كيمدەن هم ماهروى كورينەلەر... ايكيسىدە):

— نى بولدى؟.. نى بولدى؟...

بانو— ئەنى أولدى... أولدى...

(بارسى دا باشلارن ئيوب تزلەنوب قوللارن كوتەرب دعا قيلالار. اورامدا شاطر شوطر آطو طاوشى قوتلەنە.)

پەردە توشـە

ملی مبطوعاتنی اوقکز !

«ملی یول» ایدل-اورال استقلال فکرن طاراتوچی آیلق مجموعه‌در. بیك کوب آورلقلار اچنده طوقز یلدان بیرلی اوزینگ یولن قاقشاتمیچا آلوب کیله طورغان مجموعه‌مزغا مادی و معنوی یاردمده بولو هر ملتده‌شنگ وظیفه‌سیدر.

یازلو بهاسی: بر یلغا—اوچ یارم، یارتی یلغا—ایکی آمیریقا دوللاری.

آدریس:

REDAKTION „YANA MILLI YUL"
Berlin-Charlottenburg 1
Postfach Nr. **8**
(Germany)

«ملی بایراق» گه‌زیته‌سی بیك بای اچده‌لك برله هر آتنا منتظم روشده ایکی یلدان بیرلی چغب طورادر. بو، یراق شرقداغی برده‌نبر ملی مطبوعاتمز، هر تورلی بیك قیمتلی و فائده‌لی یازولار برله برگه، یراق شرق ملتده‌شله‌رمزنگ ملی طورموشلاری برله ده طانشدروب کیله‌در.

«ملی بایراق»نگ دوامی و آنگ طارالوی یالغز مهاجرلك طورموشمزنگ معنی‌له‌نوی‌گنه توگل، بوتون ملی بارلغمزنگ قوتله‌نوی دیمه‌کدر.

آبونه بهاسی: بر یلغا ۷ یه‌ن، یارتی یلغا ٤ یه‌ن.

صوراتو آدریسی:

THE „MILLI BAIRAK"
NIP. P. O. BOX 104 MUKDEN.
(Manchuo-Tikuo)

صوراتو آدریسی:

REDAKTION „YANA MILLI YUL“
Berlin-Charlottenburg 1
Postfach Nr. 8
(Germany)

بهاسی: بر مارقا ٥٠ فینیك.